

Ціна слова

Укрпошта за цілковитого невтручання держави продовжує підвищувати вартість доставки і тим самим намагається знищити друковану пресу в Україні. Не дамося?
» стор. 6

Кобзар у Лісабоні

У Португалії відкрили перший пам'ятник українському поету Тарасові Шевченку
» стор. 5

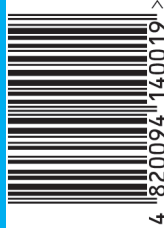
Олег Бійма: Після цього фільму я відчув, що маю в руках професію режисера...

Кінофайли про Євгенію Мірошниченко, Богдана Ступку, «Блакитну троянду» за Лесею Українкою, Франкові «Перехресні стежки» та новий сценарій про генія
» стор. 12—13

Україна молода

Вівторок, 17 вересня 2019 року

№ 103 (5560)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 24,710 грн
1 € = 27,418 грн
1 рос. руб. = 0,383 грн

«Лучників» із Коломни прибуло

Російські терористи перетворили український Донбас на випробувальний полігон для власних убивчих комплексів

» стор. 2

Малюнок Володимира СОЛОНЬКА.

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на четвертий квартал

стор. 15

Дмитро Снегірьов
керівник ГО «Права справа»

«На окупованих територіях Луганської області триває випробування нової розробки російського ВПК — зенітно-ракетного комплексу «Лучник-Е». Комплекс проходить так зване тестування в умовах реальних бойових дій на сході України»

■ АКЦІЇ

Рецепт одужання хворої планети

До міжнародного маршу за клімат доєднається й Україна

Тарас ЗДОРОВИЛО

За останні десятиліття через стрімкий розвиток науково-технічного прогресу земний клімат зазнав далеко не найкращих коректив. Не оминули ці процеси й Україну, адже аномальні природні катаклізми вже руйнують наші міста та села. Аби звернути увагу сильних світу цього, насамперед на промислові шкідливі викиди в атмосферу, вже найближчими днями (20 та 27 вересня) мільйони людей із 150 країн візьмуть участь у всесвітніх маршах за безпечний клімат. Організатори, а це — сотні екологічних організацій по всьому світу, кажуть, що очікуються наймасовіші в історії марші проти кліматичної кризи в усіх державах.

Небайдужі українські активісти із 10 екологічних організацій планують долучитися до всесвітнього маршу, 20 вересня вони запрошують співгромадян вийти на вулиці Києва та своїх міст, аби захистити власне право на безпечне довкілля. У столиці, за задумом організаторів, колона масового маршу має пройти центральними вулицями: від Михайлівської площі через Європейську — до офісу президента (попередньо старт маршу оголошено на 12:00).

Основна мета цієї міжнародної акції — спонукати уряди країн виконувати свої зобов'язання, передбачені міжнародною кліматичною угодою, та реалізувати дієву кліматичну політику, протистояти популізму чиновників, блокуванню важливих кліматичних рішень на саміті та в політиці кожної країни.

Щодо «українського маршу», то його ініціатори вже опублікували низку першочергових вимог до новообраного КМУ та президента. Передусім необхідно перейти на 100% відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) та поступово досягти мети до 2050 року. Відмовитись від будівництва нових електростанцій на вичерпаному паливі й визначити шлях до повної декарбонізації економіки України; енергоефективність — пріоритет №1! Повною мірою використати потенціал енергозбереження в усіх секторах; припинити догувати з державного бюджету промислове тваринництво, яке є одним із головних джерел викидів парникових газів; зеленому місту — зелений транспорт! Розвивати громадський електротранспорт та велоінфраструктуру в містах; сказати «ні» одноразовому пластику! Заборонити використання, імпорт та виробництво одноразового посуду, пакетів.

До речі, дати цих протестних акцій вибрані не випадково — вони приурочені до спеціального саміту ООН із питань клімату, який відбудеться 23 вересня у Нью-Йорку, де лідери з понад сотні країн зберуться, аби продемонструвати конкретні плани зі збільшення національних внесків у Паризьку кліматичну угоду.

Згідно з цією угодою, держави насамперед мають скоротити обсяг викидів CO₂ на 45% до 2030 року та досягти нульових викидів парникових газів у 2050-му. Є надія, що виконання цих амбітних планів стане ефективною протидією глобальному потеплінню, що спричиняє руйнівні катаклізми у світі. Зауважимо, що саміт відвідають представники української сторони та відома ініціаторка міжнародних страйків за клімат, шведська школярка Грета Тунберг.

Додамо, що доєднатися до акції може кожен — організатори просять зареєструватися як учасник(ця) на український кліматичний марш, «клікнувши» Global climate strike та заповнивши невеличку анкетку. ■

■ НА ФРОНТІ

Ситуація на фронті загострюється. Противник аж ніяк не бажає дотримуватись режиму припинення вогню. Останніми днями вісім військово-службовців отримали поранення різних ступенів важкості. 12 вересня під час виконання бойового завдання загинув снайпер, молодший сержант із 15-го Слов'янського полку Нацгвардії Валерій Шатурський. У суботу, 14 вересня, в Харківському військовому госпіталі внаслідок важких поранень, отриманих 10 вересня від підризу на міні, помер старший сержант Максим Кондратюк, військовослужбовець 8-го окремого полку спецпризначення Збройних сил України.

Впродовж минулих чотирьох днів було зафіксовано понад 60 випадків порушення режиму тиші збройними формуваннями Російської Федерації та їхніми посіпаками. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими угодами калібрів зброї, а саме — мінометів калібру 120 мм та 82 мм, також із гранатометів різних систем та стрілецької зброї.

Найбільше обстрілів фіксувалося на донецькому напрямку в районі відповідальності оперативного тактичного угруповання «Схід». Там противник обстрілював позиції Об'єднаних сил неподалік Авдіївки, Новогнатівки, Миколаївки, Водяного, Богданівки, Новотроїцького, Кам'янки, Широкиного, Лебединського, Гнупового, Опитного, Мар'їнки, Талаківки, Пичевики, Верхньоторецького. На цьому напрямку ворог застосував декілька безпілотних літальних апаратів із підвісом для скидання гранат.

На Луганському напрямку в районі відповідальності оперативного тактичного угруповання «Північ» противник обстрілював позиції наших захисників поблизу Новолуганського, Зайцевого, Хутора Вільного, Майорська, Новгородського, Новотошківського, Південного, Гладосового, Кримського, Травневого, Луганського.

За даними розвідки, на окупованих територіях агресори формують додаткові запаси паливно-мастильних матеріалів. Також російські війська продовжують використовувати окуповані території як полігон для випробу-

«Лучників» із Коломни прибуло

Російські терористи перетворили український Донбас на випробувальний полігон для власних убивчих комплексів

вання новітніх зразків військового обладнання та техніки.

Зокрема, як повідомив керівник ГО «Права справа» Дмитро Снегірьов, переселенець із Луганщини, на окупованих територіях Луганської області проходить так зване тестування в умовах реальних бойових дій нової розробки російського ВПК — зенітно-ракетного комплексу «Лучник-Е». За словами Снегірьова, саме застосуванням «Лучника» пояснюється втрата трьох безпілотників ЗСУ, про що заявляли бойовики «ЛНР» з початку вересня.

Для інформації: «Лучник-Е» — російський зенітний ракетний комплекс (ЗРК) надближнього радіусу дії на базі комплексу «Стрілець» для ПЗРК типу «Ігла». Забезпечує ураження сучасних літаків тактичної авіації, вертольотів, крилатих ракет і безпілотних літальних апаратів. Розробило його конструкторське бюро машинобудування (КБМ), м. Коломна, Московська область. Вперше інформація про розробку була оприлюднена в 2012 році. «ЗРК «Лучник-Е» може вести стрільбу в будь-яких погоднокліматичних умовах і в середовищі з підвищеним рівнем перешкод. Його особливістю є можливість виконувати залповий пуск ЗУР по одній цілі, а також здатність одночасно відстежувати близько чотирьох цілей. ЗРК «Лучник-Е» встановлено на шасі багатопільового броньованого тягача МТЛБ. Пункт управління доопрацьований під застосування ЗУР від ПЗРК «Ігла-С», у ньому встановлена нова електроніка. На підйомній платформі бойового модуля розташовано 2 блоки пускових установок до 6 транспор-

тно-пускових контейнерів (ТПК) з ракетами. Ще 8 ракет в контейнерах можуть перевозитися усередині корпусу машини. Комплекс здатний вдень і вночі вражати сучасні літаки тактичної авіації, гелікоптери, крилаті ракети і безпілотні літальні апарати», — зазначив аналітик. Застосування нового ЗРК «Лучник» на Донбасі окупаційними військами було зафіксовано також у лютому 2015 року.

Тим часом на захоплених агресором територіях пропаганда та налаштування на потрібний окупантам формат атакує гнилою пліснявою свідомість місцевого населення. Один із ватажків проросійського збройного формування батальйону «Ангел» слізно жалівся днями сепаратистським медіа, нібито «за останні два місяці в ДНР просто шалені втрати. Будь-які населені пункти, де розташована військова частина або підрозділ ДНР, українські військові просто стирають з лиця землі». Своїми словами бойовик підтверджує, що тактика окупантів — розташовувати незаконні збройні формування на території населених пунктів, реалізується на постійній основі. Саме так вони наражають місцевих на небезпеку згідно з програмною доктриною свого прямого головнокомандувача Путіна: завжди стояти за спинами жінок та дітей. «В напрямку селища Доломитне українські військові ведуть наступальні дії у сірій зоні, — пише бойовик, — просуваються та окопуються. Таким чином нас відкидають назад, бо захисникам республік не дозволено відкривати вогонь у відповідь...» От тільки традиційно слова прислужників окупантів спростовуються. ■

■ КОНТРОЛЬ

Зважені та нещасні

У перший же день роботи вагового комплексу під Полтавою один із водіїв «влетів» на 491 євро штрафу

Інформацію про подію було розміщено на сайті відомства.

«Ми зробили цей комплекс менш ніж за місяць. Він перекидає рух великоваговому транспорту в напрямку Котельви та на Сем'янівку (село в Полтавському районі. — Авт.). Ми рятуємо дороги державного значення і дороги міста від руйнування. Для ефективного контролю ваги автотранспорту до вже існуючих побудуємо ще сім майданчиків у різних куточках області. Це дозволить спеціалістам Укртрансбезпеки виявити порушників і накладати на них штрафи», — сказав начальник Агентства місцевих доріг Олексій Басан.

До речі, у перший же

Чим більше — тим гірше.
Фото з сайту Агентства місцевих доріг.

день роботи вагового майданчика за півгодини було виявлено дві перевантажені фури. На одного з водіїв,

який замість допустимих 40 тонн перевозив понад 46 тонн вантажу, накладено штраф у розмірі 491 євро.

«Існують спеціальні формули, за якими вираховують, чи є перевантаження. Сам процес повністю автоматизований. Чудово, що такий майданчик з'явився в Полтаві. Ми будемо просити згодом, щоб поставили стаціонарні пости для наших інспекторів», — наголосив начальник управління Укртрансбезпеки в Полтавській області Володимир Димкар.

Утім встановлений майданчик — тимчасова споруда, без освітлення і чіткого графіка роботи, а в нічний час і на вихідних він узагалі не працюватиме. До того ж його можна об'їхати іншими дорогами. На цьому акцентує увагу головний спеціаліст відділу державного контролю Укртрансбезпеки Євген Погорілий. ■

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Після «ХарківПрайду» правоохоронці затримали майже 20 осіб, відкрили два кримінальні провадження й оформили адмінпротокол. В усіх випадках фігурують так звані «прихильники сімейних цінностей», які не пройшли випробування рівністю з ходою поборників ЛГБТ-товариств.

На початку ходи опоненти досить мирно вживалися в межах одного майдану, оскільки між ними вишикувалася довга шеренга поліцейських. Але тільки-но «прайдівці» рушили вперед, їм під ноги кинулися дві опонентки й полетіли заготовлені раніше яйця. Втім інцидент вдалося владнати і хода пройшла відносно спокійно. По завершенні акції учасників маршу правоохоронці провели до метро й всадили до автобусів. Але невелика група сміливців, що лишилися на вулиці, була враз атакована молодиками, які зараховують себе до числа правих радикалів. Вони кидали в своїх опонентів каміння і жорстоко били, а в бік поліцейських, що прийшли на виручку, розпилили слізогінний газ. У результаті два правоохоронці отримали серйозні опіки очей.

Загалом «прихильники сімейних цінностей» мали досить нетрадиційний вигляд. Чимало молодих людей були вдягнуті у чорну форму й прикрили обличчя білими масками у вигляді черепа. Серед них особливо вирізнялися священники — радикали московського православ'я, а також фанатично налаштовані релігійні жінки, які ходили майданом з іконами й наклали на всіх анафему. Свідки цих подій назвали у соціальних мережах і прізвища кількох представників просійських товариств, що відкрито діяли у Харкові до війни, а тепер, схоже, знову вийшли з підпілля. «Анти-

Інф. «УМ»

Музей історії міста Кам'янське спільно з Українським інститутом Національної пам'яті працюють над реалізацією масштабного проекту «Battle of memories: міфи і реалії радянської епохи». Презентація проекту, який реалізується за фінансової підтримки Українського культурного фонду, відбудеться 24 вересня у Києві, в приміщенні Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара».

Як повідомила ініціатор проекту, директор Музею історії Кам'янського, кандидат історичних наук Наталія Буланова, впродовж місяця кияни та гості столиці матимуть можливість побачити в кількох залах музею концептуальну історичну експозицію, побудовану на автентичних предметах і творах мистецтва. Мета організаторів — відтворити реальну атмосферу повсякденного життя радянських громадян в епоху «розвинутого соціалізму», що для молодого покоління є суцільною terra incognita, а багато людей більш поважного віку і досі асоціюють її з часами стабільності й добробуту. Властивість людської пам'яті ідеалізувати минуле, забуваючи про негативні переживання, є зручним інструментом для маніпулювання суспільною свідомістю і мораллю. Тому в умовах військової агресії та інформа-

Людмила НІКІТЕНКО

В регіоні затримується здача в експлуатацію шести сільських медичних амбулаторій. Ідеться про села Ладжижинка Уманського району, Почапінці Лисянського району, Юрківка Звенигородського району, Сунки Смілянського району, Благодатне Золотоніського району, Медведівка Чигиринського району. Про це «УМ» повідомили у Черкаській ОДА. Зрив термінів завершення будівництва амбулаторій пов'язаний із тим, що у районних державних адміністраціях не передбачили субвенції з місцевих бюджетів. Хоча в районах обіцяють проблему фінансування вирішити вже на найближчих сесіях районних рад.

Тим часом голова Черкаської ОДА Ігор

СИЛА Є...

Хто «рівніший»?

«Втомлені» війною на Донбасі влаштували розбійний шабаш іще й у Харкові

Поліція приборкує «прихильників моралі». Фото з сайту gbc.ua.

прайдівці» зізналися, що вже шостий рік поспіль їздять по всіх регіонах і борються з «парадами геїв». До речі, серед учасників обох маршів були представники з різних областей країни, а серед затриманих є і хлопець, що родом з Івано-Франківщини.

Загалом у «ХарківПрайді» брало участь близько двох тисяч осіб. Ра-

дикалів прийшло значно менше, але для кількох із них ця сумнівна активність завершиться досить плачевно. Як повідомили правоохоронці, «поборники моралі», які розпилили газ і гуртом жорстоко побили хлопця у саду Шевченка, можуть бути засуджені до 5 років позбавлення або обмеження волі. ■

МИНУЛЕ І ДУМИ

Згадати все

Музей історії Кам'янського разом з Українським інститутом національної пам'яті за підтримки Українського культурного фонду представлять у Києві унікальну виставку артефактів епохи Брежнєва

ційної війни, що протягом тривалого часу ведуться проти України, тема проекту, його завдання є особливо значущими та актуальними.

— Уже сама назва проекту Battle of memories (Битва пам'яті) декларує його мету — наочно показати зворотний бік, прихований за відретушованою картинкою комуністичної пропаганди, реальну сутність періоду застою з точки зору історичної правди і життя простої людини, — наголошує Наталія Буланова. — Звичайно, найкращим матеріалом для цього є автентичні речі, документи і твори мистецтва, що зберігають у собі дух епохи. Тож основою виставки стануть ексклюзивні експонати Музею історії Кам'янського — малої батьківщини головної фігури тієї епохи — радянсь-

кого лідера Леоніда Брежнєва. У тому числі — частина колекції його особистих подарунків, переданої свого часу з московських музеїв.

У проєкті задіяні відомі діячі наукової й культурної сфери — Володимир В'ятрович, доктор філософії, директор Українського інституту Національної пам'яті; Кирило Галушко, кандидат історичних наук, викладач Київського національного університету ім. Т. Шевченка, відомий блогер і публіцист; Зірка Мензатюк — українська письменниця та інші. Вперше в Україні у рамках виставкового проекту відбудеться презентація дослідження професорки Бременського університету Сюзанни Шаттенберг «Леонід Брежнєв. Величчя і трагедія человека и страны». ■

«СОЦІАЛКА»

Лікуватимуть за співфінансування

На Черкащині будують 21 медичну амбулаторію

Шевченку днями зустрівся із підрядними організаціями, які нині зводять у Шевченковому краю 21 медичну амбулаторію. Йшлося, наголошують в облдержадміністрації, про стан будівництва кожної з цих медичних установ та про терміни введення їх в експлуатацію. При цьому очільник області наголосив на тому, що підрядні організації мають розуміти

соціальну відповідальність і важливість цих медичних об'єктів, та закликав якісно виконувати усі будівельні роботи.

«На виявлені факти порушень підрядників чи неналежне виконання робіт реагуватимемо миттєво», — наголосив голова Черкаської ОДА.

Приємно, додав він, що наразі завер-

шується зведення амбулаторій у селах Набутів Корсунь-Шевченківського району та Дмитрушки Уманського району. Туди незабаром мають закупити й медичне обладнання. На стадії завершення будівництва амбулаторій і в селах Вербівка Городищенського району, Благодатне Золотоніського району, Степанки та Будище Черкаського райо-

ну, Бобриця та Степанці Канівського району, Медведівка Чигиринського району та Жаботин Кам'янського району.

Нагадаємо, з 21 амбулаторії сімейної медицини, які наразі будують на Черкащині, 9 — групової практики та 12 — монопрактики. Держава при цьому фінансує 90% вартості будівництва амбулаторій, на місцях мають забезпечити 10% співфінансування. Кожну амбулаторію відповідно до наказу МОЗУ забезпечать обладнанням для надання медпослуг із застосуванням телемедицини.

До речі, згодом у Черкаській області планують збудувати ще 4 амбулаторії — по одній в Уманському і Жашківському районах, а дві — у Чорнобаївському. ■

БЕЗЗАКОННЯ

Протасів Яр забетонують?

Незаконні будови витискують зелені зони з київських круч

Тарас ЗДОРОВИЛО

Ще зовсім трохи пройде часу, й Київ перетвориться на суцільні бетонні джунглі. Інтенсивність хаотичної забудови столиці останніми роками просто жахає. Наприкінці весни комісія при КМДА визнала повністю незаконними 15 столичних об'єктів будівництва із 86 перевірених — із подальшим скасуванням дозволів. Ініційовано шість кримінальних проваджень. Але кияни вже навіть перестали дивуватися: як можна без дозволу хапонути чималу земельну ділянку посеред столиці й почати на ній гнати «висотку»?..

У чорному списку останніх самозахватів горе-зодчих — і будівництво ЖК «Турбіон» у Протасовому Яру, якому чинять супротив активістські групи та місцева громада. Тим паче що забудовник, аби звільнити місце під «висотки», масово (десятками гектарів) вирізає дерева, що століттями укріплювали ту-тешні схили.

Нагадаємо, конфлікт між місцевою громадою і забудовником «Дайтона груп» почався на початку травня з бійки, оскільки про будівництво жителі дізналися лише коли на ділянці зелених насаджень «виріс» бетонний паркан. Тоді найняті забудовником молодики закидали мітингувальників камінням, а ті намагалися силою знести незаконну огорожу. КМДА 3 травня рекомендувала забудовнику зупинити всі дії до перевірки законності будівництва, але вже наступного дня сталася чергова бійка. 10 травня ДАБІ винесла припис про призупинення всіх робіт до перевірки законності будівництва й уже 14 травня частково знесли паркан навколо будівельного майданчика. Однак, як з'ясувалося, забудовник оскаржив рішення в суді.

Цими днями «бої» за сумнозвісне будівництво в Протасовому Яру набули чергового піку. Активіст Олександр Бабаскін написав у «Фейсбуці», що п'ять днів тому на Протасів з'явилися нові тітушки, які з першого дня поводитися агресивно щодо всіх, хто проходив повз них. «У неділю ситуація не стала винятком, але цього разу тітушня від слів перейшла до дій», — пише Олександр. — «Боєць» Дайтона, як і його «колеги», запаркував своє авто на зеленій зоні. На слушне зауваження почав ображати та погрожувати моїй мамі, а потім схопив її за куртку. Намагаючись вирватись, мама інстинктивно дала йому ляпаса. Після чого цей виродок завдав удару по обличчю моєї мамі так, що вона відлетіла на кілька метрів».

Постраждала від «армії забудовників» — Юлія Кононенко, відома фронтова волонтерка, одна з координаторок громади Протасового Яру. Вона, як і вся місцева громада, виступає проти незаконного знищення 30 гектарів лісу на Протасовому Яру рейдерами з Дніпра — ТОВ «Дайтона Груп».

«А «забудовнику» хочу сказати: якщо ви думаєте, що напади на членів наших родин зможуть нас залякати та змінити нашу позицію відносно знищення Протасу, то ви глибоко помиляєтесь», — резюмує Олександр. ■

Катерина БАЧИНСЬКА

■ ПІСЛЯМОВА

Можна ще швидше

Дострокове зняття повноважень із ЦВК, закон про імпічмент, відтермінвання штрафів для водіїв на еврономерах і ще низка законів. Це лише короткий перелік того, що депутати наголосували за попередні п'ять днів. Минулого тижня парламентарії проголосували й справді немало законопроектів. Проте значну кількість із них — із порушенням регламенту.

Такий турборежим, за словами депутата від «Слуги народу» Олександра Корнієнка, запланований на все скликання цієї Верховної Ради. У розмові з журналістами парламентарій зазначив, що, попри ефективну роботу минулого тижня, в партії прагнуть усе одно працювати ще більше. «Стосовно того темпу роботи, в якому працюємо, нас він трохи не задовольняє. Наша фракція готова працювати інтенсивніше. Знаю, що багатьом це не подобається, але будемо шукати компроміси», — сказав Корнієнко.

Імпічмент за 23 хвилини

Закон про імпічмент президенту, який став однією з передвиборчих обіцянок Володимира Зеленського, проголосували за 23 хвилини. Але швидко не означає якісно. З порушеннями регламенту та криками від опозиції «ганьба!» закон таки прийняли. «Те, що відбувалося минулого тижня у парламенті, — це вже повний безмір. Голосування з порушенням регламенту, в результаті закон про імпічмент президенту — ніякий не закон. Творять усе, що хочуть, не зважаючи ні на кого. І, що найгірше, вбиваючи повагу до парламенту як до інституції», — підсумував тиждень роботи під куполом народний депутат від «Європейської Солідарності» Артур Герасимов.

Викликала запереклу суперечку між депутатами процедура голосування за закон про імпічмент. Адже, за регламентом Верховної Ради, за законопроекти мають голосувати двічі. Перший раз — проект закону беруть за основу. Згодом два

На ризикованій швидкості

Робота в турборежимі: як і за що вдалося проголосувати минулого тижня депутатам та чому закон про імпічмент може бути заблокований

тижні його доопрацьовують і потім голосують удруге. Але «слуги народу» вирішили пришвидшити процедуру й проголосувати закон відразу в цілому. «Якщо хоча б один народний депутат вимагає розгляду законопроекту в двох читаннях, то ми не можемо розглядати його відразу в цілому. Необхідно діяти згідно з регламентом. Проголосовано в першому читанні, дайте можливість депутатам внести поправки до цього закону. І, зокрема, я мав поправки і хотів би їх внести у письмовій формі на розгляд комітету. Але цього не було зроблено. Закон про імпічмент голосували швидко і з порушенням регламенту», — зазначив народний депутат від фракції «Батьківщина» Іван Крулько.

Урешті, що ж у підсумку? А те, що досягти процедури імпічменту буде не так і просто. Згідно з документом, президент може усунути з посади в порядку імпічменту винятково у випадку зчинення ним державної зради або іншого злочину. Складатиметься процедура з 10 основних кроків. Ініціювати її мають письмовим поданням із підписами мінімум 226 парламентаріїв. Далі створюють тимчасову слідчу комісію з неупередженого розслідування, яка й визначає, чи порушував президент закон. Після цього Верховна Рада таємно голосує бюлетенями за постанову про звинувачення президента. Рішення буде прийняте, якщо «за» проголосують як мінімум 300 депутатів. Уже в разі прийняття цієї постанови Верховна Рада звертається до Конституційного та Верховного судів. Якщо висновки судів засвідчать порушення президентом закону, у Верховній Раді відбувається таємне голосування за постанову про

Турборежим триває: депутати запланували зміни до виборчого кодексу та ще низку законопроектів цього тижня.
Фото з сайту nv.ua.

імпічмент президента. За рішенням має проголосувати мінімум 338 депутатів.

Народна депутатка від партії «Європейська Солідарність» Ірина Геращенко після прийняття цього закону зазначила, що цей законопроект не міг виноситися в залу, адже вже був прийнятий ВР закон про тимчасові слідчі комісії, проте він не був підписаний президентом. «Назва законопроекту абсолютно не збігається з його змістом і, навпаки, унеможливує процедуру відсторонення президента від влади в разі порушень ним закону. «Слуги» ламали парламент через коліно, позбавивши права окремих депутатів і фракцій подати поправки до законопроекту», — зазначила пані Геращенко.

У свою чергу, щоб не кидати слів на вітер, нардепи від «Європейської Солідарності» зареєстрували проект постанови про скасування голосування за законопроект про імпічмент. Таким чином зараз закон заблокований і спікер його не зможе підписати, доки пар-

ламент не розгляне постанову депутатів від «ЄС». Проте очевидно, що ця постанова не має ніякого шансу, адже навіть за підтримки інших фракцій «ЄС» не вдасться зібрати необхідні 226 голосів.

У партії ж «Слуга народу» зазначили, що всі закиди від опозиції є безпідставними і закон було прийнято згідно з регламентом. «Ми як профільний комітет рекомендували прийняти законопроект «за основу і в цілому». Після чого прийняли його за основу. І вже потім — у цілому. Тобто було три голювання. Регламент дозволяє нам діяти за такою процедурою. Всі ці етапи були успішно пройдені, ніяких порушень не було. І всі маніпуляції, які озвучують наші, не побоююся цього слова, опоненти, горять про те, що нам хочуть перешкодити реалізувати очікування суспільства. Або перебрати на себе промені слави — мовляв, ми раніше це вже подавали. Ми цього не дозволимо», — зазначив народний депутат від «Слуги народу» Олександр Качура.

Найнеочікуваніше голосування тижня

Проте найбільшим сюрпризом Верховної Ради минулого тижня стало зняття ЦВК. У вівторок у ЗМІ з'явилася інформація про те, що Володимир Зеленський направив подання до парламенту, щоб достроково зняти Центровборчком. У середу офіційних підтверджень про те, що документ таки направлено до парламенту, так і не з'явилось. Лише в четвер, коли й очікувалося, що Рада голосуватиме, а депутати отримали це подання, проголосувати не вдалося. У «Слугі народу» тоді заявили про те, що є нагальніші питання, ніж відставка ЦВК. «Зараз немає виборів, тому питання не стоїть таким нагальним чином, що ось завтра вибори, тому давайте ЦВК», — зазначив голова фракції «Слуги народу» Давид Арахамія.

Насправді ж причина полягала в тому, що депутати не встигли домовитись. Адже для зняття ЦВК необхідні були 300 голосів, а їх у «слуг народу» в четвер не було. Тому до-

велось домовлятися. Врешті, уже в п'ятницю підтримали ініціативу зняття ЦВК усі, крім «Голосу» та «Європейської Солідарності». «Мотиви рішення звільнити ЦВК слід шукати не в минулому, а в майбутньому. Особливе занепокоєння викликають вибори на окупованих територіях. Усе більше сигналів, що без виконання компоненту безпеки Мінських угод вони можуть відбутися на російських умовах. Несподівана заміна комісії може бути пов'язана саме з цим. Адже комісія, яка не пропрацювала й року, бездоганно провела дві виборчі кампанії. Міжнародні організації та спостерігачі виборів президента і ВР визнали їх такими, що відповідають європейським стандартам», — зазначив лідер «Європейської Солідарності» Петро Порошенко.

Встигли депутати прийняти й закон про відтермінвання штрафів для водіїв на еврономерах. Завдяки цьому закону власники «євроблях» можуть розмитнити свій автомобіль без штрафів іще 90 днів. ■

Катерина БАЧИНСЬКА

■ ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Перебрати посередників

На порядку денному цього тижня: знову виборчий кодекс і довіра до парламенту

Учора ранкове засідання Погоджувальної ради розпочалося з привітань. Дмитро Разумков повідомив, що народний депутат від фракції «Слуга народу» спортсмен Жан Беленюк вийшов до фіналу чемпіонату світу з греко-римської боротьби, який проходить у Казахстані. Відразу після привітань голова парламенту розповів про нові соціологічні дослідження щодо довіри до парламенту. За інформацією Дмитра Разумкова, рівень довіри до Верховної Ради з 4%, які мала минула каденція парламенту, зріс до 39% за два тижні роботи нинішнього скликання. «У нас було і є одним із ключових завдань — повернути довіру українського народу до Верховної Ради України», — заявив Разумков. За результатами дослідження також зазначається, що в Україні позитивно сприймають зміни в роботі Верховної Ради. Зокрема, за словами Разумкова, скорочення чисельності де-

путатів Верховної Ради України підтримують 92% опитаних громадян, надання народу права законодавчої ініціативи — 77%, дострокове припинення повноважень депутатів за прогули і кноподавство підтримують 95%, а запровадження пропорційної системи виборів підтримують 66% опитаних. «Тому мені здається, що ми всі з вами рухаємось у правильному напрямку, і це підтверджують соціологи», — зазначив Разумков.

Загалом за два тижні роботи було проведено 9 пленарних засідань, на яких роз-

глянуто 110 законодавчих ініціатив. Зокрема, прийнято в цілому 9 законів, а 44 законопроекти ухвалено в першому читанні за основу. На поточний тиждень заплановано до розгляду 39 питань, серед яких 24 законопроекти, що потребують підготовки до розгляду в другому читанні, два законопроекти щодо ратифікації міжнародних договорів, пропонується додатково включити до порядку денного другої сесії Верховної Ради 24 законопроекти. У свою чергу, перший віце-спікер зазначив, що набраний темп має зберігати-

тися, при цьому депутати й надалі мають ефективно реагувати на всі необхідні зміни, яких потребує суспільство.

Цього тижня депутати планують підготувати новий варіант Виборчого кодексу, який закріпить пропорційну систему з відкритими списками. «У будь-якому випадку буде новий варіант: або доопрацьований минулий, або новий Виборчий кодекс. Бо, з одного боку, треба зробити якісний документ, якісний закон, за яким після цього можна буде проводити нормальні вибори в Україні, але на це піде деякий час. Тому говорити, що це буде скоро, не дуже коректно. Ця дискусія на часі, бо наступні вибори починаються після того, як закінчуються попередні, тому займатися підготовкою закону треба завчасно», — зазначив Разумков.

Нагадаємо, 13 вересня президент Зеленський ветовав Виборчий кодекс із відкритими списками, ухвалений парламентом попереднього скликання. ■

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Кобзар у Лісабоні

У Португалії відкрили перший пам'ятник українському поету Тарасові Шевченку

Ліна ТЕСЛЕНКО

Знакова для всіх українців подія, яких доля закинула в Португалію, сталася в суботу, 14 вересня. У столиці країни — Лісабоні — урочисто відкрили пам'ятник Тарасу Шевченку. Перший у цій країні монумент видатному українському поетові встановили на площі Італії, повідомляє Спілка українців у Португалії.

«Сьогодні на португальській землі і на всьому Піренейському півострові вперше відкривається український меморіальний маркер — це пам'ятник духовному пророкові нашої нації, Тарасові Григоровичу Шевченку! — написав у «Фейсбукі» волонтер Руслан Теліпський. — Віднині й Лісабон долучається до світової монументальної спадщини Кобзаря, ставши 33-ю світовою столи-

цею і 42-ю за ліком країною на планеті, до якої бронзовим погруддям прийшов наш Кобзар!». Як доказ цих слів на відкритті погруддя було влаштовано фотовиставку пам'ятників Шевченкові в різних містах і країнах.

Варто зазначити, що пам'ятник було споруджено за кошти доброчинців — задля збору грошей у лютому 2019 року заснували громадську організацію «Монтарас» (асоціація «Montaras — Monumento ao Taras Shevchenko em Lisboa»). Тоді ж муніципалітет Лісабона надав офіційний дозвіл на встановлення погруддя Шевченка, цьому посприяли посол України в Португалії Інна Огнівець та голова Спілки українців у Португалії Павло Садоха. Як бачимо, результат не примусив довго чекати: кошти зібрані досить швидко і вже за пів року проєкт

«Борітеся — поборете» — нагадує Шевченко з Португалії.

було втілено в бронзі та граніті. «Найкращим проявом того, що українці за кордоном здобувають свою гідність, показують її, є відкриття погруддя Шевченка, яке відтепер буде місцем, де збиратиметься не лише українська громада у Лісабоні, а й усі українці, які відвідуватимуть Португалію», — наголосив Павло Садоха на урочистому відкритті погруддя.

Цікаво, що автором бюсту Шевченка став португальсь-

кий скульптор Е. Де Карвалью — переможець відкритого конкурсу. Проте іноземному митцю вдалося досить точно передати бунтівний дух українського поета. Погруддя Кобзаря встановлено на постаменті, де є написи португальською та українською мовами: «Тарас Шевченко. Великий український поет», а також знамениті Кобзареві рядки «Борітеся — поборете! Вам Бог помагає! За вас правда, за вас слава і воля свята!». ■

ТОЧКА ЗОРУ

«Балтійським країнам повернули незалежність після 40 років окупації»

Росія не має іншого виходу, як звільнити Крим, вважає Курт Волкер

Інф. «УМ»

Представник Держдепу США з питань України Курт Волкер вважає, що Росія залишить анексований півострів Крим так само, як Радянський Союз повернув незалежність країнам Балтії. Про це він сказав в інтерв'ю «ТСН». «Так, так, я вірю (в звільнення Криму. — Авт.). Ми бачили, як це відбувалося з балтійськими країнами. Радянський Союз повернув

їм незалежність після 40 років окупації. Захід, Сполучені Штати, інші країни трималися твердої лінії і не визнавали примусового включення цих країн у Радянський Союз. Так само ми маємо дуже жорстку позицію щодо Криму — ми не погодимося з російською анексією Криму», — сказав пан Волкер.

І найкращий у цій ситуації спосіб тиску на країну-окупанта — санкційний. Як наголосив пан Волкер, санкції щодо Кри-

Курт Волкер.

му залишатимуться настільки довго, наскільки Росія продовжуватиме окупацію Криму. Він наголосив, що потрібно розділяти санкції, які були введені проти Росії за Крим і за Донбас (адже на заході дедалі частіше лунають голоси про послаблення санкційного тиску проти РФ). «Насамперед, ми ввели санкції через російську анексію Криму, а також через те, що росіяни не виконують Мінських угод, — наголосив пан Волкер. — І також через кілька ін-

ших причин, таких як атака на родину Скрипалів у Великій Британії. Якщо Росія виконуватиме Мінські угоди так, як вона зобов'язалась це робити, тоді ми будемо розглядати послаблення цих санкцій. Але санкції щодо Криму залишатимуться настільки довго, наскільки Росія продовжуватиме окупацію Криму. Наразі РФ не виконує Мінських домовленостей, тому немає підґрунтя послабляти будь-які із цих санкцій. Ми багато працюємо, самостійно та разом з ЄС, аби бути певними, що санкції залишатимуться доти, доки Росія не виконає своїх зобов'язань».

Він додав: поки окремі території Донбасу залишаються окупованими, міжнародні партнери не будуть підштовхувати Україну до проведення виборів. Американський дипломат уточнив: для того, щоб «формула Штайнмаєра» (метод імплементації Мінських угод, запропонований німецьким політиком Франком-Вальтером Штайнмаєром. — Авт.) була реалізована, потрібно насамперед, щоб Росія вивела війська. ■

тових поставках нафти» та звинуватив президента Ірану Хасана Роугані і голову МЗС Ірану Могаммада Джавада Заріфа у використанні прийомів фальшивої дипломатії».

Іран, у свою чергу, відкидає звинувачення США у причетності до атак. Речник іранського МЗС Аббас Мусаві назвав заяву Сполучених Штатів «безглуздою». А один із чільних командирів Корпусу вартових Ісламської революції, елітного іранського військового формування, попередив, що Іран готовий до «повноцінної» війни.

Тим часом Європейський Союз оприлюднив заяву, в якій зазначив, що напад на нафтові потужності в Саудівській Аравії становить загрозу для безпеки всього регіону. «Європейський Союз повторює свій заклик до максимальної стриманості і деескалації», — йдеться в заяві речниці ЄС із зовнішньополітичних питань. ■

ЕСКАЛАЦІЯ

Нафтові війни

Унаслідок нападу безпілотників на заводи в Саудівській Аравії ціни на «чорне золото» поповзли вгору

ко 5% добового видобутку нафти у світі. Як пише видання Bloomberg, нинішня атака на нафтові родовища Саудівської Аравії стала найбільшою за останні 10 років. Через напад котирівання нафти на світових ринках різко зросли на торгах 16 вересня. Ціна нафти марки Brent нині становить понад 66 доларів, хоча на закритті торгів у п'ятницю ледь перевищувала позначку 60 доларів за барель. У зв'язку з цим Дональд Трамп наказав виділити нафту з резер-

вів країни для стабілізації ситуації на ринку.

Відповідальність за напад взяли повстанці-хусити з Ємену. Вони заявили, що при атаці було використано 10 безпілотників і що вона стала відповіддю на участь Саудівської Аравії в єменському збройному конфлікті. Водночас Сполучені Штати відповідальним за напад вважають Іран. Державний секретар США Майк Помпео заявив, що «Тегеран завдав безпрецедентного удару по сві-

НОВИНИ ПЛЮС

До смерті сина Усами бен Ладена причетні США

Сина убитого лідера «Аль-Каїди» Усами бен Ладена й одного з лідерів терористичного руху Хамзу бен Ладена ліквідували внаслідок контртерористичної операції США. Про це заявили у Білому домі, повідомляє «Рейтер». Операція з ліквідації проходила в афгансько-пакистанському регіоні наприкінці липня («УМ» повідомляла про смерть Хамзи). «Втрата Хамзи бен Ладена не лише позбавить «Аль-Каїду» важливих лідерських навичок та символічного зв'язку з його батьком, а й підірве важливу оперативну діяльність угруповання... Хамза бен Ладен був відповідальним за планування та співпрацю з різноманітними терористичними групами», — прокоментував мету цієї спецоперації Дональд Трамп, якого цитує CNN. Держдепартамент США назвав Хамзу глобальним терористом в 2017 році після того, як він закликав до терактів у західних столицях і пригрозило помститися Сполученим Штатам за вбивство свого батька.

Папа Римський вітає обмін між Україною та Росією

Глава римо-католицької церкви Бенедикт XVI продовжує молитися за мир на сході України. Про це він сказав, звертаючись до паломників, які зібралися на площі св. Петра у Ватикані, інформує «Радіо Ватикану». «Дорогі брати і сестри, минулого тижня відбувся довгоочікуваний обмін полоненими між Російською Федерацією й Україною. Радію за звільнених, які змогли обійняти своїх найдорожчих, і не перестаю молитися за якнайшвидше завершення конфлікту і за тривкий мир на сході України», — сказав понтифік.

У Польщі затримали українців

У Варшаві в справі про контрабанду великої кількості бурштину з України було затримано шістьох осіб, серед яких двоє громадян України, які називають себе працівниками українських спецслужб. Про це повідомляє пресслужба Центрального антикорупційного бюро Польщі. У бюро не уточнили, співробітниками яких спецслужб назвали українці.

Турецькі спецслужби викрадали людей, зокрема й з України

З 2016 року спецслужби Туреччини викрали понад 30 людей у Казахстані, Молдові, Україні та інших країнах, повідомило німецьке видання Die Welt з посиланням на п'ять доповідей низки правозахисних організацій, які були представлені ООН в рамках Універсального періодичного огляду — програми з контролю над дотриманням прав людини. Їх підозрюють у зв'язках з проповідником Фетхуллахом Гюленом. Як інформує «німецька хвиля», з 2016 року турецькі спецслужби викрали з інших країн щонайменше 31 особу, усі ці люди були згодом притягнуті в Туреччині до кримінальної відповідальності. За даними фонду, турецькі спецслужби викрадали людей в таких країнах, як Україна, Малайзія, Пакистан, Казахстан, Косово, Молдова, Азербайджан, Габон і М'янма. Правозахисники також повідомляють про спроби викрадень, які завершилися невдало.

Економіка Росії та Білорусі через рік об'єднаються

Програма інтеграції Білорусі та Росії розрахована на півтора року і передбачає часткове об'єднання двох економічних систем з січня 2021 року. Росія і Білорусь мають намір створити єдиний Податковий та Цивільний кодекси, зовнішньоторговельний режим, а також уніфікувати облік власності до 2021 року. Про це пише видання «Коммерсант» із посиланням на власні джерела в російському уряді. Видання пише, що країни планують сформувати єдині соцгарантії, об'єднати банківський нагляд (однак він буде працювати з двома центробанками), створити єдиний регулятор ринків нафти, газу та електроенергії і держрегулювання галузей. Відзначається, що така ступінь інтеграції — вища, ніж у ЄС, фактично йдеться про створення з 2022 року конфедерації держави. При цьому навіряд чи вона буде повністю рівноправною для сторін: економіка РФ у 29 разів більша за білоруську.

Інна СТЕПАНЧУК

Сполучені Штати Америки оголосили, що перебувають «у бойовій готовності» в зв'язку з атакою на нафтові об'єкти в Саудівській Аравії. Про це заявив у «Твіттері» президент США Дональд Трамп. «Видобуток нафти в Саудівській Аравії зазнав нападу. Є підстави вважати, що ми знаємо винного, перебуваємо в бойовій готовності в залежності від перевірки, але чекаємо від Королівства інформації про те, хто, на їхню думку, здійснив атаку і на яких умовах ми будемо діяти!» — написав Трамп.

Нагадаємо, в ніч на 14 вересня в Саудівській Аравії на території одного з найбільших у світі нафтопереробних заводів компанії Saudi Aramco в результаті атаки безпілотників сталася пожежа. У результаті видобуток нафти в країні скоротився вдвічі — це близь-

МЕДІАКРАТІЯ

Ціна слова

Укрпошта за цілковитого невтручання держави продовжує підвищувати вартість доставки і тим самим намагається знищити друковану пресу в Україні. Не дамося?

Олег ГАНСЬКИЙ

Українську періодику знову намагаються зробити дорожчою для передплатників. Укрпошта, яка займається доставкою газет і журналів читачам, вкотре підняла ціни.

Для самих редакцій подібна політика означатиме падіння прибутків і фінансовий стан на межі виживання. У виграші залишається тільки Укрпошта, яка збільшує свої тарифи, не поспішаючи радитися з клієнтами.

3 Нового року буде дорожче

Національна комісія, що здійснює держрегулювання у сфері зв'язку та інформатизації, затвердила граничні тарифи на універсальні послуги поштового зв'язку з 1 січня 2020 року. Рішення було ухвалено 3 вересня. Зараз його подано на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України, воно набере чинності з дня його офіційного опублікування.

Точних офіційних даних щодо нової вартості ще немає, але генеральний директор Укрпошти Ігор Смілянський написав на своїй сторінці у «Фейсбуці», що йдеться про підвищення тарифів на універсальні поштові послуги оператора поштового зв'язку України на 10-15%. «По-перше, це ще не точно, тому що необхідно пройти держреєстрацію в Мін'юсти. По-друге, підвищення буде незначним і не зараз — на 10-15% з 2020 року. Це прогнозований відсоток зростання мінімальної зарплати... І по-третє, навіть після підвищення тарифів Укрпошта все одно залишатиметься одним із найдоступніших операторів поштово-логістичних послуг із нормальною доставкою і нормальною ціною», — написав чиновник.

Озвучений ним ціновий коридор і справді може мати місце. А вже в серпні Міністерство інфраструктури ще Кабінету Міністрів Володимира Гройсмана оприлюднило проект наказу про підвищення тарифів у середньому на 12-15% на прийом і доставку друкованої преси за передплатою через Укрпошту з наступного року.

Газети йдуть «у цифру»...

«Для видань, на які поширюється дія ст. 9 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів», тарифи мають становити не більше 40% собівартості виготовлення одного примірника передплатного видання. Якщо редакції не змінять собівартості видання, ухвалений наказ не вплине на вартість послуг із прийому та доставки цих видань», — зазначили в Укрпошті й повідомили, що нові тарифи не застосовуватимуть для Донецької та Луганської областей.

При цьому в Укрпошті не бачать жодної трагедії в тому, що через їхню політику з постійного підвищення цін падають накладки газет і журналів. «Тиражі друкованої преси падають і будуть падати через цифровіза-

цію, скорочення кількості жителів країни, особливо жителів села, які є основними передплатниками», — сказав Ігор Смілянський.

...але тільки в Україні

Утім тренд «цифровізації» ЗМІ, як показує світовий досвід, існує чомусь тільки в Україні. У передових західних державах, виявляється, друковану пресу читають, і доволі активно. Зокрема, в Америці та Європі, як пишуть журналісти сайту «Вісті Придніпров'я», видавці газет і журналів не втрачають оптимізму, вважаючи при цьому, що у друкованих ЗМІ — світле майбутнє.

І вони мають рацію! Так, у 2017 році тираж американської газети The New York Times виріс у 10 разів, легендарної The Wall Street Journal — утричі. А в Азії тиражі просто злетіли. В Японії люди передплачують відразу по кілька друкованих видань, тому газети там виходять багатомільйонними тиражами. Вся справа в тому, що жителі розвинених країн масово відвернулися від електроніки і взяли в руки га-

Глава правління Укрпошти Ігор Смілянський у 2017 році отримував у середньому щомісяця 330 тис. грн зарплати. У 2018-му його оклад зріс до 748 тис. грн. Звичайний листоноша отримує на місяць близько 4 тис. грн за умови, що працює на повну ставку, тому що в селах поштові відділення працюють тільки кілька днів на тиждень.

зету або журнал. Люди втомилися від віртуальної інформації, яка в 90% не відображує дійсності. Так, будь-який новинний сайт відмінно виконує функцію оповіщення. Але без аналітики, оцінки подій, що відбулися, перевірки фактів така інформація виглядає неповноцінною. Газета виграє не в оперативності, а в якості. Про це говорять і цифри Всесвітньої газетної та новинної асоціації (WAN-IFRA): 40% дорослого населення планети щодня читає саме газети.

Щоправда, на Заході значну підтримку паперовим ЗМІ надає держава. Наприклад, у Франції кожен юнак і дівчина до 24 років можуть вибрати одну з газет і передплатити її на рік абсолютно безкоштовно. Для цих потреб виділяється з бюджету 15 млн євро в рік. Вже є позитивні підсумки даного експерименту: молоді люди стали більше чита-

Листоноші в українських містах і селах потрохи стають раритетом.
Фото з сайту iamir.info.

ти друковані ЗМІ, зріс рівень довіри до преси.

«Вони свідомо вбивають пресу»

Тим часом в Укрпошті пояснили бажання підвищити тарифи тим, що в наступному році зростуть витрати підприємства через зростання мінімальної зарплати, зростання на рівні 9% індексу цін виробників, роботи яких використовує Укрпошта для надання послуг поштового зв'язку. Також на збільшення витрат вплине інфляція, підвищення вартості оренди приміщень, зростання цін на паливно-мастильні матеріали, електроенергію, опалення та інші комунальні послуги.

Глава правління Укрпошти Ігор Смілянський у 2017 році отримував у середньому щомісяця 330 тис. грн зарплати. У 2018-му його оклад зріс до 748 тис. грн. Звичайний листоноша отримує на місяць близько 4 тис. грн за умови, що працює на повну ставку, тому що в селах поштові відділення працюють тільки кілька днів на тиждень.

Такі аргументи здаються непереконливими Національній спілці журналістів України, яка звинувачує Укрпошту у свідомій роботі на знищення друкованої преси і чекає від нового уряду захисту та програми сприяння розвитку українських ЗМІ. «З видавцями не ведуть діалог про поліпшення якості поштової доставки преси, не обговорюють гігантські масштаби падіння передплатних накладів, часто реальна картина маскується дешевими фейковими газетами-листочками по 20 копійок. А нас просто ставлять перед фактом підвищення тарифів. Це свідомі кроки, спрямовані проти національних і регіональних газет», — зазначив голова НСЖУ Сергій Томіленко.

За його словами, проблема тарифів на друковану продукцію стосується особисто керівника Укрпошти Ігоря Смілянського. А від нового

уряду НСЖУ чекає «втілення нормальної програми сприяння розвитку українських ЗМІ, включаючи пресу, і реального захисту інформаційного простору».

Поштові мільйонери

Проблема високих накладів має і ще одну, моральну, складову: розмір зарплати топ-менеджменту Укрпошти. Глава правління Укрпошти Ігор Смілянський у 2017 році отримував у середньому щомісяця 330 тис. грн зарплати. У 2018-му його оклад зріс до 748 тис. грн. Звичайний листоноша отримує на місяць близько 4 тис. грн за умови, що працює на повну ставку, тому що в селах поштові відділення працюють тільки кілька днів на тиждень.

Восени минулого року видання Національної спілки журналістів України «Журналіст України» повідомило зібрану інформацію про мільйонерів з Укрпошти. За їхніми даними, найбільшу зарплату за 2017 рік отримав перший заступник генерального директора з фінансів Олександр Чернявський. Його працю оцінили в 6,5 млн грн за рік. При цьому ще в 2016 році його зарплата була вдвічі меншою — близько 3,2 млн гривень за рік.

Другу за величиною зарплату отримує заступник гендиректора Укрпошти Олександр Перцовський. Його заробіток становить 6 млн грн на рік. При цьому в 2016 році у нього було «всього» 3,6 млн гривень. Що стосується глави компанії Ігоря Смілянського, він виявився на третьому місці у рейтингу зарплат. Його дохід склав майже 4 млн грн на рік.

Щоб не допустити таку ситуацію й надалі, коли керівництво структури, яка має виконувати завдання із забезпечення інформаційної безпеки держави, отримує шалені зарплати і при цьому руйнує цю саму безпеку держави, секретаріат НСЖУ закликав діяти. Зокрема, спілка закликає терміново створити робочу групу з представників президента, уряду,

Верховної Ради і НСЖУ для реалізації на критичну ситуацію з поштовою доставкою преси і для вироблення протекціоністської політики щодо українського друкованого інформаційного простору. Також НСЖУ висловив недовіру генеральному директору ВАТ «Укрпошта» Ігорю Смілянському, який, на думку членів організації, руйнує систему поштової доставки преси.

На думку українських журналістів, грабіжницька політика, непартнерське ставлення Укрпошти й суттєве зростання цін на газетний папір — ось головні чинники, які призводять до знищення ринку друкованої преси в Україні. Адже багато газет через несвочасну доставку і постійне підвищення вартості послуг пошти втрачають читачів, а також змушені скорочувати обсяги видань. Так, за словами керівництва НСЖУ, попри мільйонні заробітки керівництва Укрпошти, підприємство нещодавно оголосило про скорочення адміністративного персоналу на 30%.

Читають тільки найдешевше

«На сьогоднішній день, на жаль, суттєво падають передплатні тиражі українських видань», — констатує Сергій Томіленко українським ЗМІ. — Це відбувається насамперед через агресивну політику нинішнього керівництва Укрпошти, яке зменшує кількість поштових відділень, звільняє листонош, конфліктує з головними редакторами газет і приховує масштаби кризи на ринку передплати. Доказом цього є наше останнє дослідження: 40% національних українських ЗМІ в передплатних тиражах становлять шість найдешевших видань за каталогом. Нас також непокоїть те, що закриваються кіоски преси, великі торгові мережі планують припинити її реалізацію. Наприклад, «АТБ» повідомила про припинення торгівлі друкованими виданнями».

Головна провина у цьому, на думку Томіленка, — недопрацювання з боку держави. «Відсутня підтримка українських ЗМІ, — продовжує він. — Представники влади повинні розуміти, що доступність до різних каналів інформації — це насамперед суспільна функція і захист інформаційного простору. Зацікавленість у пресі може зрости тільки за умови, якщо команда нового президента, нова Верховна Рада і новий Кабінет Міністрів дійсно захочуть зробити висновки з попереднього періоду і вибудувати відносини з пресою заново. Треба також запровадити нові методи інформаційної політики, зокрема спрямовані на поліпшення інформування українців і на підтримку українського медіабізнесу».

Сергій Томіленко додає, що переваги друкованої преси перед інтернетом, соціальними мережами та телебаченням — це наявність аналітичних матеріалів, перевірка фактів, можливість збереження та архівування інформації. «Ми не повинні «піднімати» одне ЗМІ над іншим, але завдяки якісній роботі газетярів, які думають над серйозними темами, над викладом матеріалу і візуалізацією, кожна людина може в зручний для неї час узяти газету або журнал і ознайомитися з масивом якісної інформації», — резюмував голова НСЖУ. ■

■ ПЕРСПЕКТИВИ

До великого переділу готові?

З відкриттям ринку землі цікавість банків до кредитування фермерів зростає

Оксана СИДОРЕНКО

Наявність власної землі, яка забезпечить якісну заставу, збільшить інтерес комерційних банків до кредитування фермерів. Про це під час зустрічі представників Європейського Банку Реконструкції та Розвитку з Louis Dreyfus Company (LDC) заявила Марина Петров, заступник голови ЄБРР в Україні.

«Середніх фермерів ми кредитуємо вже зараз. Але зрозуміло, що відсутність якісних застав не дозволяла отримати кредитування в достатньому обсязі. Ми переконані, що цікавість до кредитування зростає. В якій формі та в якому обсязі — поки що невідомо, бо ми не знаємо, в якому форматі ринок буде відкриватися», — заявила вона. ЄБРР, на її думку, братиме активну участь у таких проектах, бо інтенсивність використання землі зростає. А його головне завдання — допомогти створити інфраструктуру, аби комерційні банки мали змогу працювати із землею. ЄБРР поки що не зустрічався з міністром економічного розвитку, торгівлі і сільськогосподарства Тимофієм Миловановим, але очікує, що співпраця в поточних проектах триватиме й після злиття міністерств.

Тим часом Світовий банк пропонує уряду України розглянути створення Агентства часткового гарантування кредитів як спеціального фінансового інструмента, що дозволить малим і середнім сільгоспвиробникам отримувати фінансування на придбання землі після запуску ринку. Про це, зокрема, йшлося на панельній дискусії «Які фінансові інструменти зроблять ринок землі найбільш вигідним для малих та середніх фермерів», організованій Громадською коаліцією за скасування земельного мораторію. «Часткове гарантування кредитних внесків — найкращий варіант для України», — сказав провідний спеціаліст фінансового сектору СБ Ваге Варданян. За його словами, щонайменше половина країн світу впровадила державні часткові гарантії як спосіб полегшити доступ до кредитів, є також практика створення спеціалізованих ЧГ, призначених саме для сільськогосподарства, наприклад у Мексиці та Колумбії. Для отримання гарантій фермер звертається по позику до банку, який аналізує заяву та визначає потребу в частковому гарантуванні, далі банк звертається до агентства гарантування

Малюнок Миколи КАПУСТИ.

кредитів. Останнє перевіряє критерії відповідності та здійснює аналіз ризиків, схвалює і надає часткову кредитну гарантію, отримує комісійну оплату від банку за видачу гарантії. Далі банк надає позику, забезпечену частковими гарантіями.

Крім того, СБ зазначає, що агентство гарантування кредитів — зазвичай небанківський фінзаклад, має власні управління, менеджмент, капітал, операційні процедури. Правова структура агентства допускає змішаний тип власності на певному етапі, уряд не завжди стовідсотковий власник. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, здійснює нагляд як за небанківською фінансовою інституцією.

«У всьому світі агентства гарантування є державними, можливе співфінансування, державно-приватне партнерство, але йдеться про приєднання вже після першого року роботи структури», — зазначила директор СБ у справах України, Білорусі та Молдови Сату Кахконен.

При цьому, за даними фахівців Світового Банку, гарантувати пропонується до 50% суми позики. Переважно гарантії надаються не більше, ніж на сім років. Цінова політика має покривати ризики, адмінвитрати та гарантувати фінансову стійкість част-

кових гарантів (орієнтовно 1,5—2,5% на рік).

За підрахунками Світового Банку, до кінця жовтня цього року можна встигнути розробити й узгодити з усіма зацікавленими сторонами необхідну документацію для запуску компанії.

Міністр фінансів Оксана Маркарова зазначає, що наразі міністерство відпрацьовує всі можливі інструменти підтримки агробізнесу, зокрема й такі, як створення агентства часткового гарантування. «Якщо в нас будуть міжнародні партнери, які будуть готові дофінансувати фонд разом із державою, тоді опція його створення стає пріоритетною, тому що ми зможемо швидше зібрати ресурс, якщо тільки на держрезерви — то є кілька опцій. Якщо йти за повною процедурою створення фонду, то це нешвидкий процес», — додала Маркарова. Вона повідомила, що наразі Мінфін виконує аналіз витрат — дивиться, як можна переорієнтувати нинішні програми на підтримку фермерів, зокрема й на купівлю землі.

Директор департаменту фінансової стабільності Національного банку України Віталій Вавришук зазначив, що ідея створення в Україні фонду часткового гарантування обговорюється вже понад рік, і Нацбанк підтримує цю ініціативу. ■

■ ПРАВО

Розплата рейдера

Горе-фермер відшкодував до бюджету 200 тисяч за самовільне захоплення землі

Оксана СОВА

Про реалізацію верховенства права повідомила пресслужба прокуратури Харківської області. Днями Ізюмський міськрайонний суд підтримав позицію місцевої прокуратури та затвердив угоду про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо самовільного зайняття землі (ч. 1 ст. 197-1 КК України).

Як розповів керівник Ізюмської прокуратури Станіслав Гальченко, чоловік, що без жодних дозвільних документів засіяв державні землі, зобов'язався сплатити штраф у розмірі 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

У жовтні 2018 року місцевий мешканець самовільно засіяв озиминою 152 гектари сільгоспугідь. При цьому чоловік обробляв ділянку без жодних дозвільних документів на землю. Як з'ясувало слідство, зазначені площі з 2005 року перебували у платному користуванні однієї з комунальних установ, тому розпоряджатися землями за судовим рішенням не мав права.

Протиправними діями державі було завдано майже 200 тисяч гривень збитків. Під страхом кримінальної відповідальності горе-фермер добровільно відшкодував усю суму. Окрім того, згідно з вироком суду, він має сплатити ще й додатково призначений штраф. ■

■ НОВИНИ ПЛЮС

Переділ під зрошення

Президент України Володимир Зеленський презентував міжнародним інвесторам і представникам міжнародної спільноти низку великих інвестиційних проєктів, серед яких був і проєкт розвитку зрошення в Херсонській області. Про це він заявив під час щорічної зустрічі Ялтинської європейської стратегії (YES). Зеленський оголосив про плани введення проєкту з іригації земель на півдні країни і перетворення пустельних земель на родючі. Для реалізації проєкту необхідно запустити в Україні ринок землі, залучити інвестиції у відновлення трубопроводів і забезпечити прийнятний режим для розвитку галузі.

Спати все

У соціальних мережах опублікували відео, на якому знято палаюче пшеничне поле на окупованій території Донбасу. Автор поста стверджує, що шкоди сільському господарству минулого тижня завдали навмисне учасники незаконних збройних формувань, контрольованих Росією. Бойовики обстрілюють поля за допомогою трасерів. Це пристрій, який забезпечує видимість тракторної кулі, що летять, артилерійських снарядів, ПТУР та інших об'єктів. Складається з металеві оболонки, в якій запресовані запалювальна і трасуюча складові. Від таких обстрілів посіви горять, власники господарств зазнають збитків, а так звані республіці в підсумку доведеться закуповувати зерно в Росії.

Банкіри точно не у збитку

У 2020 році держпідтримку АПК зосередять на компенсації ставки банківських кредитів для придбання землі фермерами. Про це заявив у понеділок на прес-брифінгу прем'єр-міністр Олексій Гончарук, розкриваючи подробиці проєкту державного бюджету на 2020 рік. «Ми сфокусуємося на тому, щоб у разі ухвалення земельної реформи компенсувати відсоткову ставку для фермерів (малих підприємств)», — сказав він. Інших деталей про розподіл держпідтримки глава уряду не розкрив. Виділення частини бюджетної підтримки на земельні кредити фермерам нещодавно анонсував і голова аграрного комітету Микола Сольський.

■ НОУ-ХАУ

Агропакунок з екструдера

Сумські науковці створили натуральні рослинні пакети

Олена ЯРОШЕНКО

Цього літа молоді вчені Сумського національного аграрного університету презентували новий свій винахід: пакет із натуральних рослинних компонентів, вироблений на промисловому обладнанні. У своєму «Фейсбуці» про це повідомив доцент кафедри технології харчування СНАУ Дмитро Бидюк.

«Сьогодні — особливий

день, який увійде в історію. Його можна вважати початком нового етапу проєкту FoodBIOPack. Хоча це вже не проєкт, а повноцінна компанія. Саме сьогодні ми з Анастасією Шевцовою вперше після численних невдалих спроб отримали пакет із натуральних рослинних компонентів. Цей пакет відрізняється від першого нашого прототипу тим, що вироблений він на промисловому обладнанні — екструдері.

Літо-2019 виявилось для молодих сумських винахідників робочим та ефективним.

Технологію ще треба допрацьовувати, але вже можна впевнено стверджувати — вона працює!

Це був тернистий шлях, на якому ми стикалися з багатьма труднощами.

Але слово «здатися» відсутнє в нашому словнику! Величезна подяка всім, хто повірив у нас, всіляко допомагав і підтримував! Далі буде...» — написав Дмитро. ■

Ірина КИРИЧЕНКО

■ ТОНКІ СТРУНИ ДУШІ

Олександр Тохтамиш — доцент кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка, кандидат психологічних наук, медичний психолог. Він є психотерапевтом, визнаним міжнародним товариством з клінічного гіпнозу (ISH) та європейським товариством Мілтона Еріксона (MEG). Він переконаний, що допомогу людині з психологічними проблемами мають надавати різні фахівці — головне, щоб вони не переставали вчитися і набувати практики. А практика у нашого співрозмовника — надзвичайно цікава.

Час не все лікує

■ **Олександр Михайловичу, розкажіть, будь ласка, яку роль медична психологія відіграє у реабілітації українських воєнків?**

— У 2014 році психологи організувалися іще на Майдані, а потім, коли почалися бойові дії, почали надавати реабілітаційну допомогу, психотерапію у тому числі, постраждалими. І при Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України був створений Реабілітаційний центр медико-психологічної допомоги, який існує й зараз. Він був волонтерським — тоді спостерігалася велика активність волонтерів та психологів. В Інституті психології виділили приміщення та налагодили взаємодію з Інститутом медицини праці НАМН України, де два поверхи віддали під реабілітаційний стаціонар для постраждалих бійців. Керівництво мало розуміння, що, окрім медичної, вельми важлива психологічна складова справи. І багато психологів почали просто на волонтерських засадах працювати в цьому центрі. Серед них був і я.

Я займаюсь психотерапією з початку 90-х років як із дітьми, так і з дорослими.

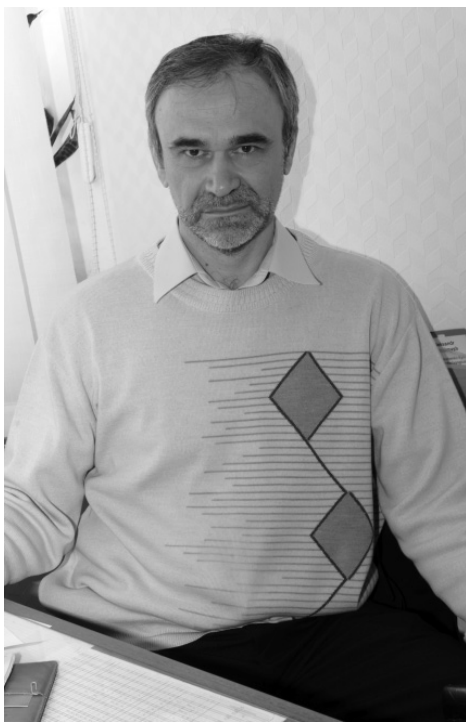
Пригадую хлопця, добровольца, який втратив повністю мову від стресу: він пам'ятав, що біжить по полю і кричить про безпеку. Він врятував когось із побратимів, але перестав говорити. Він був інтелігентним хлопцем, з гітарою, і ми працювали з ним, листувалися за допомогою комп'ютера... При такому розладі важлива ще й робота з тілом, з диханням, і якщо не встановиш довірчий контакт, нічого не вийде. І, зрештою, вдалося — він заговорив, і це не тільки моя заслуга, це комплексна заслуга всіх фахівців.

Коли комбатант перебуває в ситуації загрози життю, реакція м'язів на загрозу — це затиск, м'язова броня. Але в тілесно орієнтованій терапії є різні методики, які знімають цю м'язову броню, ці хронічні затиски. Я такою методикою володію.

Наша свідомість обмежена — є закон Міллера, що ми в один і той самий час можемо усвідомлювати сім і плюс-мінус два елементи, тобто тримати в центрі свідомості, все інше — на периферії свідомості чи поза свідомістю. Але можна приходити до того, щоб через усвідомлення це змінювати.

Я вивчав у Німеччині метод М. Фельденкрайза, це тілесно орієнтований метод, і він настільки популярний на Заході, що, коли ми приїхали до Німеччини, побачили, що зранку по деяких телеканалах замість ранкової гімнастики показують заняття за методом Фельденкрайза. Я тоді дуже багато чим цікавився в галузі психотерапії і намагався взяти в Німеччині все, що можна. Попросився на один із семінарів з еріксонівської психотерапії (у нас було стажування два рази по три місяці у Мюнхені), — попросив свою колежанку, німецьку кураторку, і вона допомогла потрапити туди. Я приїхав на один семінар, і мене німці поселили до колеги, який практикував саме метод Фельденкрайза, і таким чином я познайомився з цим методом. Потім ми з цим фахівцем організували в Києві серію семінарів, я його привозив разів шість-сім, ми проводили групові заняття зі студентами, з особами з обмеженими фізичними можливостями.

Фельденкрайз створив цей метод через власну травму. Він мав травму колі-

Олександр Тохтамиш.

на ще з молодого віку і почав розвивати напрям, який називається «усвідомлювання через рух», іноді його ще неформально називають «методом маленьких рухів», коли людина робить невеличкі рухи і всю увагу спрямовує на те, що відбувається в цій зоні руху і як цей рух відображається в усьому тілі, — одним з ефектів є відпускання затисків і через це потім відбувається реорганізація всіх рухів, постава поліпшується. І Фельденкрайз збирав, уже коли став відомим, семінари з сотнями учасників. В Україні він був майже невідомий, ми його немовби повернули на Батьківщину, він родом із міста Славута, тепер це в Хмельницькій області. Його метод добре працює при травмах, хоча я комбіную багато методів, зокрема, еріксонівську психотерапію. Мілтон Еріксон був відомим американським психотерапевтом, він створив революцію в гіпнотерапії — еріксонівський гіпноз, це коли поважається активність людини. І транс у розумінні Еріксона — це коли наша увага сконцентрована на чомусь усередині. Фельденкрайз не називав той стан, коли ми концентруємося на невеличких рухах, трансом, але, по суті, те, що я бачу, — дуже споріднене.

Був у реабілітаційному центрі хлопець, який просив, щоб його на ніч прив'язували до ліжка, тому що сон у нього був такий неспокійний, що йому було небезпечно спати біля батареї чи стінки, він розбивав собі ноги, руки. З Америки йому привезли спеціальні реміні, щоб фіксувати тіло, бо один із симптомів посттравматичного стресового розладу (ПТСР) — це неспокійний сон, іноді такий неспокійний, що людині треба багато простору і безпеки середовища.

Один чоловік тут, у мирному житті, коли війна була вже для нього відстороненим етапом, втрачав контроль над власною агресією. Наприклад, розповідав: «Пішли ми з жінкою до торгового центру, купу народу, злодія кишенькового спіймали. Я відвів його вбік і зламав кожен палець на його руках, і як він не благає, як не волав, я це зробив, — але не пам'ятаю, як». Або згадує, як під час тренувального бою в залі починає розуміти, що його починають тримати, намагаються до нього «достукатися»: «Я приходжу до тьми, і виявляється, що ламаю руку своєму спаринг-партнеру». Така неконтрольована агресія є типовою для посттравматичних розладів. Але че-

«Між побратимами особливий зв'язок, він між чоловіком

Психотерапевт Олександр Тохтамиш — про те, чому кожен боєць має проходити психологічну реабілітацію та навіщо об'єднуватися психологам, медикам і соціальним працівникам

рез кілька років він уже міг себе контролювати.

У нього була серйозна черепно-мозкова травма, перетинка одного вуха пошкоджена, і майже у ста відсотків серед тих, хто був на передовій у 2014-2015 роках, була контузія, — тобто це поєднання травм фізичних плюс психологічний момент: коли є загроза життю, людина повністю мобілізується. І недарма відпрацьовані схеми в ізраїльтян та на Заході, які передбачають: після перебування в зоні бойових дій певний час має бути ротація, бо якщо залишатися довше, то в людини відбувається немов отруєння власними гормонами стресу. Саме тому необхідно відійти в тил, відпочити, відновитися. У нас у перший рік на це не звертали уваги, та й зараз далеко не так, як хотілося б.

Зараз наші військові психологи вже багато чого навчилися. Якщо стресові розлади відбуваються, має бути тривала робота. Час лікує. Але без психологічного супроводу набагато менше вірогідності, що відновлення відбудеться. А розлади сну в бійців залишаються на тривалий час.

■ **Посттравматичний стресовий розлад може тривати роками?**

— Так, ПТСР навіть не одразу, а через місяці може почати проявлятися, а в деяких випадках навіть через роки. І

ПТСР на фронті, можливо, не буде проявлятися, не дарма є професійні військові, які були в багатьох «гарячих точках», і не тільки військові, а й добровольці. З психологічної точки зору тягне на війну своєрідна залежність, організм у нас виробляє певні наркотики, адреналін — це гормон, і людину може тягнути ще пізнати цей ризик, а схильність до ризику — це фізіологічна сторона, але вона впливова, і при ПТСР також.

На війні на це не звертаєш уваги, але коли людина знову повертається до звичайного життя... Схема повернення із зони бойових дій, яку американці розробили, визначає, що є небезпека в тому, що людина одразу після бойових дій без будь-яких реабілітаційних заходів повернеться до сім'ї. Той самий Френк П'юселік розповідав, що його бойовий побратим потрапив до в'язниці через те, що вбив свого сина. Несподівано чотирірічний син підійшов з іграшкою, яка була схожа на гранату, і він автоматично вбив дитину, шию звернув їй. Реакція неконтрольована. Тому готують і сім'ю. Жінка повинна знати, що це вже інший чоловік, він через багато що пройшов. Діти мають знати, що до тата не можна підходити несподівано, ззаду, тому що поведінка, коли людина в ситуації загрози життю, автоматизована. Має пройти час і має відбуватися реабілітація, щоб людина

«Після певного часу перебування в зоні бойових дій має бути ротація, бо якщо залишатися довше, то в людини відбувається немов отруєння власними гормонами стресу».

тривати він теж може роками. Це наслідки того, що людина переживає на війні. І те, що кількість суїцидів серед комбатантів переважає втрати на самій війні, — наслідки цього. В американців після В'єтнаму наводили статистику: приблизно десь 58 тисяч бійців загинуло, а суїцидів було після цього серед учасників війни на декілька тисяч більше. У нас зараз це теж серйозна проблема.

Від війни може виникати справжня залежність

■ **Я спілкувалася з воєм, який роками переживав загибель друзів на війні, описував її в усіх подробицях. ПТСР лікувати не бажав. Відновився після поранень, пересвідчився, що мирне життя є для нього цілком чужим, — і знову вирушив на фронт...**

— Багатьох комбатантів тягне назад. У нас в Україні живе відомий спеціаліст Френк П'юселік, він сам комбатант, ветеран в'єтнамської війни, він готує фахівців для роботи з бійцями, які повертаються з зони бойових дій. І він описував з власного досвіду: між двома товаришами на фронті існує особливий зв'язок — в бою «ти мене прикриваєш, а я тебе», і цей зв'язок, ця дружба бувають сильнішими, ніж зв'язок із жінкою. Життя твоє залежить від товариша, і його — від тебе. І цей тип стосунків може мати цінність для людини, і ці переживання — щось таке, що тягне назад.

повернулася до мирного життя, в сім'ї, в соціумі, і тут робота комплексна, психологів у тому числі, вельми важлива.

■ **Скільки воєнків зараз не проходять реабілітацію?**

— Наскільки я обізнаний, лікарська реабілітація це одне — людина може потрапити до шпиталю, пролікуватися там, психологи там є, і вони, як правило, пропонують, намагаються охопити все. Але багато залежить від людини, якщо вона відмовиться. Або ще питання контакту — воєнки часто не хочуть розмовляти про те, що вони пережили. А компетентність психолога тут у тому, щоб не тиснути на це, щоби бути готовим вислухати, але ні в якому разі не провокувати людину.

Є така психологічна процедура, як дебрифінг, використовується після якогось надзвичайних подій, загрози життю, після катастроф. Дебрифінг полягає в тому, що збираються через короткий час після події люди, які її пережили, і висловлюють свої думки, емоції, переживання, діляться, — ідея така, що вони мають звільнитися від цього, проговорити, пережити заново. Але останні дослідження показали, що не всім дебрифінг підходить. Є люди, яким він може просто зашкодити, оскільки кожна особистість унікальна, комусь допоможе те, що людина розповідає про загрозу життю, що вона пережила, але це не можна ставити як правило. І той самий боєць, з яким я працював, прохо-

■ ТОНКІ СТРУНИ ДУШІ

на фронті існує
буває сильнішим, ніж
і жінкою»

Війна змінює людей, тому психологічну реабілітацію бажано проходити всім колишнім воякам.
Фото з сайту rmg.ua.

див повторну реабілітацію, там до нього почали підходити психологи, — він казав: «Мені так не хотілося нічого розповідати, мені це просто не було потрібно в цей час». Якщо відчужена людина довіри і те, що це їй потрібно, вона буде говорити з психологом і розповідати про свій біль, але це, як правило, відбувається не на першій і не на другій зустрічі. Психолог має бути готовий до цього, проявити емпатію, активне слухання, але при цьому залишатися конгруентним, тобто залишатися собою, а не грати роль суперпрофесіонала, а залишатися людиною, як то кажуть, «рівний з рівним». Це дуже тонко відчувається.

■ **А вистачає психологів на всіх?**

— Психологів багато, різного рівня.

■ **А рівень психолога яким чином можна визначити?**

— У психотерапії є підготовка, вона має бути якісною. У психотерапії є різні напрями. І якісна підготовка — це підготовка міжнародних співтовариств, європейського, американського. У нас зараз багато фахівців такого рівня, набагато більше, ніж було у дев'яності роки, тоді їх майже не було. Там і етичний кодекс, дуже важливо його дотримуватись, і професійні навички. Навчання займає три-чотири роки, декілька років.

Наприклад, я пройшов навчання в Німеччині по еріксонівському напрямку, вчився років п'ять, семінари — серіями. І якісний фахівець, якого б віку він не був, продовжує навчатися. Я продовжую це навчатися, я відвідую конференції, семінари — це просто установка на нове.

■ **Фізичні вади — це фізичні вади, а особистість є повноцінною**

■ **У медичного психолога було завжди багато роботи?**

— Завжди. Я працював із дітьми, у мене вийшло так, що я почав займатися дитячою психологією, психотерапією, коли у мене донька народилася. Так збіглося, хоча кажуть, що нічого випадкового не буває. Нещодавно доньці виповнилося 25 років...

Я працював у дитячому центрі для дітей з органічним ураженням нервової системи, це медичний центр на Оболоні, який був створений за допомогою баварських спеціалістів, і вони допомагали підготувати фахівців і апаратуру, методикою. Це державний центр, він досі існує, і це перший, мабуть, в Україні центр, який узяв модель взаємодії

медичних фахівців і фахівців психолого-педагогічного профілю.

Коли ми приїхали до Мюнхенського дитячого медичного центру, ми були дуже здивовані, що половина фахівців там не лікарі та медсестри — це соціальні педагоги, соціальні працівники, психологи, юристи, є католицький священник, на ставку працює, — комплексний підхід. І наш український центр було створено за цим взірцем — там потужний психолого-педагогічний відділ. Десь, мабуть, сім чи вісім ставок психологів, плюс педагоги, педагогіка Монтесорі, лікувальна педагогіка.

У німців Мюнхенський центр передовий також для самої Німеччини. Вони аналізували, що ефективно працює для реабілітації дітей. Діти ж непрості, з

«Фактично в кожного, хто був на фронті й бачив смерть товариша, як правило, виникає почуття провини: «Чому не я? Чому я лишився, а він загинув?»».

ДЦП, іншими важкими захворюваннями. Це був захоплюючий досвід і навчання, і роботи, тому що в такому центрі атмосфера зовсім інша, ніж у звичайних пострадянських закладах. Багато працювали з сім'ями, батьки, в яких дитина з особливими потребами, самі потребують підтримки, провадилася робота на те, що у них нормальна дитина в соціальному плані, що вона така ж сама стосовно соціальних можливостей має бути в ідеалі, — це також соціальна реабілітація.

■ **Мені казали, що українських батьків, коли в них народжується дитина з особливими потребами, просто «накриває»: «чому це трапилося з нами?»**

— Не думаю, що тільки українських, хоча, можливо, в нас більше.

■ **І треба з ними працювати.**

— Ця робота спрямована на те, щоб донести — в соціальному та психологічному плані це нормальна дитина, фізичні вади — це фізичні вади, а особистість дитини є повноцінною. Німецька лікарка-генетик казала: «Як це вони неповноцінні? Вони просто інші, але вони повноцінні!». Зараз я не працюю в цьому центрі, я там пропрацював п'ять років на повну ставку, потім іще консультантом, зараз моя основна робота — викладацька, але люди звертаються до мене по допомогу, консультативну, психотерапевтичну.

■ **Коли відчуття самоти стає нестерпним...**

■ **Ви ще є суїцидологом?**

— Так, я працював у суїцидологічному відділенні, тоді це було на базі Київського медичного психоневрологічного об'єднання. На «телефон довіри» — оскільки «телефон довіри» є установою, профільною для попередження суїцидів. Це був перший «телефон довіри» у незалежній Україні, який працював на міжнародних принципах анонімності, поваги до клієнта.

Кожний випадок є унікальним. У першу чергу це відчуття нестерпної самоти. Чому саме «телефон довіри» тут може допомогти? Людині легше почати говорити, коли вона не бачить співрозмовника і не знає. І те, що робить тут спеціаліст або спеціально підготовлений волонтер, — він просто перебуває з цією людиною, знімає це почуття самотності. Більшість дзвінків якраз про стосунки. Статистика така, що дзвінків, де говориться про наміри чи думки про суїцид, максимум 3%.

■ **Вояки мають схильність до самогубства?**

— Зараз я прослідковую те, що саме бійці, комбатанти йдуть із життя, це ж не один і не два випадки, це тяжіння, як після в'єтнамської війни в американців. Ми це зараз повторюємо, можливо, психологи якоюсь мірою впливають на це, але тенденція все одно є. Почуття провини дуже тисне — фактично в кожного, хто був на фронті й бачив смерть товариша, почуття провини, як правило, виникає. «Чому не я? Чому я лишився, а він загинув?» — це почуття провини з психологом можна пропрацювати. Із кожною людиною — це унікальна робота, немає шаблонів. Люди вбивають себе частіше, ніж інших людей, кількість суїцидів за статистикою перевищує кіль-

кість гоміцидів (убивств. — Ред.). Тобто агресія спрямовується на себе.

■ **Важко психологам із такими явищами працювати?**

— Звичайно, існує явище «вигорання» серед психологів і психотерапевтів. Психолог має дбати про себе, найважливіший клієнт — це ти сам, якщо ти не будеш у ресурсі, як же ти допоможеш іншим? Без супервізії, без взаємної підтримки, без уваги до себе, без відновлення неможливо бути гарним психологом.

■ **Що, окрім почуття провини, ще є причиною суїцидів серед вояків?**

— Адаптація. Складно людині адаптуватися. Підвищене почуття справедливості. Те, що людина там переживала, захищала Батьківщину, а тут — різні люди, різні погляди на війну, ці випадки в «маршрутках»...

■ **У мене знайомі вояки хочуть створити свій реабілітаційний центр за принципом «бійці для бійців», створити спортивну базу, приміщення, щоб можна було дивитися фронтове відео один одного, щоб ділитися історіями, і щоб на такій базі була поряд річка. І це вони хотіли зробити без жодного психолога, просто свої для своїх. І паралельно вони хочуть зробити для дітей табір, щоб навчити їх правил виживання у лісі.**

— Я думаю, якщо не на постійній ос-

нові, але консультації фахівців усе ж якісь мають бути. Якщо зовсім без психолога, то самі організатори мають бути психологічно підкутими.

■ **Установка на придбання нового**

■ **Розкажіть, будь ласка, про себе.**

— Я з Донецька. Закінчив Київський університет імені Т. Г. Шевченка у 1981 році, це ще був філософський факультет, відділення психології. Спочатку вступав до військового училища. Мене загітував шкільний воєнрук: «Давай, у тебе класні оцінки». Обрав найкраще училище — КВІРТУ (Київське вище інженерне радіотехнічне училище. — Ред.), але прийшов вступати й одразу побачив, що з мене військового не вийде, і попросив поставити «двійку». У мене зародилося сильне бажання стати психологом. І наступного року я вступив.

У ті роки не було такого поняття, як спеціалізація, в дипломі зазначалося «психолог та викладач психологічних дисциплін». Але у мене було направлення на суднобудівний завод у Керчі, туди я приїхав, і це був соціологічний відділ, але я, психолог, подивився, що навряд чи щось там зроблю, і взяв відкріплення. Шукав роботу і потрапив до медичного закладу — це була медична частина Київського інституту інженерів цивільної авіації (нині — університет), і одна з функцій психолога була — професійний відбір тих, хто літає, цей виш тоді готував бортінженерів на ТУ-154, і я пропрацював у цивільній авіації десь вісім років. У нас була комісія, яка давала допуск пілотам до польотів, це були лікарі, в основному пенсійного віку, і я, молодий психолог, до якого ставилися скептично.

Є показники у психодіагностиці, якими, наприклад, можна визначити виснажливість психічних процесів, що свідчить про атеросклероз головного мозку. Пілоти після сорока років проходили в мене обстеження, і один показав вельми виражену виснажливість, я не дав йому дозвіл, він поїхав до Москви і якимось чином отримав там дозвіл. Через короткий час цей командир судна ТУ-154 зробив помилку, яка мало не коштувала життя пасажирам, його одразу ж списали. А ставлення лікарів до мене одразу ж змінилося...

■ **І ви постійно навчаетесь.**

— Це установка. Установка на придбання нового.

■ **Якою є роль саме медичної психології в лікуванні вояків і чи має бути медичний психолог у кожному стаціонарі?**

— Тут ідеться про комплексність реабілітації і мультидисциплінарність. Коли я в Німеччині розповідав, що в нас ставлення лікарів до психологів зверхнє, вони казали: «У нас таке саме було, ми через це пройшли, але якщо в центрі — людина, яка потребує допомоги, люди різного фаху мають об'єднатися». І мультидисциплінарний підхід — це провідна характеристика сучасної реабілітації. А в Мюнхені, в дитячому центрі, для нас було як інсайт: дитині присвячується години півтори, де збирається вся команда, і кожен висловлюється, як він бачить ресурси реабілітації, і право на слово мають і санітарки, і медсестри. Те, що бачить лікар, може не побачити психолог, те, що бачить психолог чи лікувальний педагог, не завжди може побачити лікар. Якщо в центрі людина, яка потребує реабілітації, ми маємо об'єднуватись, і сучасні реабілітаційні моделі містять потужний психолого-педагогічний відділ. Коли я працював у дитячому центрі, ця модель називалася «тандем», у тандемі працюють фахівці — медики і психолого-педагогічні працівники.

І я зараз працюю на кафедрі соціальної реабілітації Національного університету імені Тараса Шевченка, тому що соціальність — це те, на що не звертала увагу медицина, коли там вузька спеціалізація, а людину не бачать. В Німеччині є такий напрям, як соціальна педіатрія. Реабілітація, бачимо ми це чи ні, є соціальною. А це також значить, що ефективна реабілітація є комплексною, мультидисциплінарною. Якщо ми не об'єднаємося, ми втрачимо людину, втрачимо країну. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України;
Фонд сприяння розвитку мистецтв;
газета «Україна молода»; Центр рейтингових досліджень «Еліт-Профі»

■ **НОНФІКШН**

Вогні і вогнища

Великих міст

Володимир О. ТИХИЙ

Українські видавництва усе частіше йдуть «у ногу з часом»: книжка The New Urban Crisis американсько-канадського професора Річарда Флориди вийшла у США 2017-го, а вже від липня 2019-го переклад її під назвою «Криза урбанізму» (К.: Наш формат) стоїть на полицях наших книгарень.

У книжці зібрані монблани даних про причини і наслідки «нової урбаністичної кризи» (звісно, йдеться майже винятково про США). Нова криза американських міст і агломерацій, яка розгортається протягом останніх 10-20 років, багато чим відрізняється від попередньої, 60-х–70-х років. «Попередня криза зумовлена тим, що міста були покинуті і втратили свої економічні функції. Сформовані деіндустріалізацією і переселенням блошкірих у передмістя, ці міста мали цікавий феномен — спустошені центри». Зразок багато таких раніше «спустошених» середмість вже заселені представниками «креативного класу» — людьми з гарною освітою і високими доходами, які переселяються з околиць і формують у міських ядрах ексклюзивні кластери. Водночас для бідніших містян ціни на житло стають невідомими, і вони мусять або переселитися на околиці (які, відповідно, бідніють), або в окремі бідні райони міст. Це якраз і є «нова криза», і назви розділів виразно показують проблематику дослідження: «Урбанізм, де переможець отримує все», «Нерівність міст», «Місто еліт», «Криза Передмість».

Найбільш виразно нову кризу проявляють відновлені центри у «зіркових» містах — Нью-Йорк, Сан-Франциско, Лос-Анджелес. Основні її риси — нерівність, економічна і расова сегрегація, зростання цін на житло, укорінені бідність великих груп населення — стають такими ж звичними для передмість, як і для міст. Бо — «забезпечені люди, які живуть у невеликій кількості успішних міст та у ще меншій кількості успішних районів у цих містах, захоплюють непропорційно велику частку економічних переваг для себе і своїх нащадків».

Економічні переваги великих міст і агломерацій зумовлюють три «Т»: технології, таланти і толерантність, зібрані разом у тісному міському просторі. Завдяки їм розквітають дослідницькі центри, університети, фінансовий сектор, засновуються стартапи. Лідером за рівнем доходів стає «креативний клас» — працівники комп'ютерних спеціальностей, бізнесу і фінансів, архітектори й менеджери, дизайнери, митці, журналісти. Річард Флориди описав цей креативний клас у своїй книжці 2002 року, український переклад якої видавництво «Наш формат» опублі-

кувало торік під назвою «*Ното creativus. Як новий клас завойовує світ*». Великі міста є саме тим середовищем, де Ното creativus є найефективнішим.

Проблемою стає те, що постійно більшає різниця між доходами креативного класу і доходами робітничого класу і класу обслуговування. Доходів класу обслуговування вже не вистачає на те, щоби жити у місті, яке цей клас обслуговує! Це призводить до конфліктів. «Навесні 2014 року протести охопили Окленд: люди оточили приватні автобуси, що перевозили працівників високотехнологічних компаній з їхніх будинків у джентрифікованому центрі міста на роботу в корпоративні корпуси Кремнієвої долини. «Ви не невинні жертви, — йшлося у листівках, які роздавали пасажирів автобусів. — Ви живете у комфорті, що оточений біднотою, безпритульними і смертю, не помічаючи нічого навколо і тонучи у куті баксів та успіху».

(Окленд — місто на березі затоки Сан-Франциско). «На сьогодні у світі завершилася лише одна хвиля урбанізації — у розвинених країнах, де понад 85% людей мешкають у містах. Залишилася дві інші хвилі — урбанізація Китаю, і не така вже й далека урбанізація Африки та решти Азії». Питання у тому, чи принесуть ці хвилі розвиток, прогрес і зростання якості життя, чи створять ще більшу бідність? Адже й зараз понад 840 мільйонів людей живе у найбідніших міських нетрях. Утім Р. Флориди вважає, що міста дають певні перспективи навіть мешканцям slam-cities, фавел і бідновілів (це, втім, доводить сам факт масового переселення у міста).

Середній дохід населення великих міст країн розвинутого світу теж значно перевищує середній дохід населення міст країн, що розвиваються. «У 2015 році середньому робітничові у Нью-Йорку знадобилося б тільки 24 години, щоб заробити достатньо грошей на 16-гігабайтний iPhone 6. У Мумбаї це зайняло би 350 годин, у Джакарті 460 годин, а у Києві понад 600 годин». Пробачимо авторові цю, майже напевне, помилкову цифру для Києва: навряд чи він брав до уваги, що понад третина нашої економіки в тіні, а частина зарплат видається в конвертах і не потрапляє в офіційну статистику.

Про американські міста читач дізнається дуже багато: у котрих із них живе найбільше мільярдерів і «простих» мультимільонерів; які міста за-

лучають найбільше венчурного капіталу (Сан-Франциско — 6,4 млрд USD; Сан-Хосе — 4,1; Бостон — 3,1); як зростає ціни на житло; як пов'язана кількість стартапів з можливістю добиратися на роботу пішки або велосипедом і тощо, тощо. У підсумку також — рейтинг 359 агломерацій США за індексом нової урбаністичної кризи, а також анований список літератури на 300 позицій.

Наскільки уся ця інформація стане практично корисною для українського читача — сказати важко. Було би добре, звичайно, прочитати подібну книжку про українські урбанізаційні процеси, але вона, здається, ще не написана. Та й написати її буде важко — де брати дані для аналізу, якщо навіть перепис населення України вперше і востаннє проводився у 2001 році! Дослідження Р. Флориди в основному базуються на інформації, яку збирають державні органи США. І збирають вони цю інформацію не для Р. Флориди, а щоб конгрес і федеральний уряд, уряди штатів, мери міст і містечок могли планувати бюджети, регулювати податковий тиск для стимулювання економіки і створення робочих місць, розраховувати виплати безробітним і малолітнім матерям, а також видатки на започатковану Президентом Обамою реформу охорони здоров'я.

Заключний розділ книжки — «Урбанізм для всіх», у якому автор намагається дати рекомендації, як виправити хоч би найпекучіші проблеми міст, — не вселяє оптимізму. Це фактично те, що англійською називають wish list, тобто список побажань. Бо як можна практично втілити такі рекомендації: «інвестувати в інфраструктуру задля щільності та розвитку», «перетворювати малооплачувану роботу у сфері обслуговування на роботу середнього класу» чи «вирішити проблему бідності, інвестуючи у людей та місця»? І навіть рекомендації спеціальної комісії британських бізнес-лідерів, політиків, економістів і урбаністів, сформульовані у 2015 році (щодо надання більших повноважень містам), залишилися на папері, відсутні нагальними проблемами Брекзиту.

Наостанок — уже типове спостереження: наші видавці вперто намагаються «покрадити» авторів. Заголовок і підзаголовок оригіналу можна перекласти так: «Нова урбаністична криза. Як наші міста збільшують нерівність, поглиблюють сегрегацію і руйнують середній клас — і що ми можемо з цим вдіяти». Українське видання: «Криза урбанізму. Чому міста роблять нас нещасливими». І це при тому, що жодної кризи урбанізму — чи як розділу соціології, чи урбанізму в значенні урбанізації — Р. Флориди у своїй книжці не зауважує. Як він пише, «на сьомому світовому урбаністичному форумі у 2014 році було 20 000 урбаністів, міських лідерів і планувальників з понад 160 країн», а протягом ХХІ століття до нинішніх 3,5 мільярда мешканців міст додадуться ще 7-8 мільярдів. І, нарешті, хто ці «ми», що нас міста роблять нещасливими? ■

■ **БІБЛІОГРАФІЧНИЙ РЕЙТИНГ**

Науковці — письменникам:

ось вам теми-сюжети-інтриги

Наталія МАРЧЕНКО

Відбувся II Всеукраїнський бібліографічний рейтинг, заснований торік Інститутом біографічних досліджень Національної бібліотеки імені Вернадського. Мета Рейтингу — виявлення та популяризація наукових біографічних видань, зокрема тих, які з різних причин нині доступні лише обмеженому колу читачів, що є несправедливим як щодо авторів та їхньої праці, так і щодо користувача, позбавленого змоги задовольнити інформаційні потреби. Зокрема, організатори розглядають результати рейтингу, як ф'ючерсний майданчик для написання художніх біографічних творів, тому серед партнерів — Національна спілка письменників.

Рейтинг структурований за сімома номінаціями: «Життєпис», «Джерела (автобіографії, мемуари, листування)», «Коллективний портрет», «Персональний показник», «Збірник біографічних матеріалів», «Довідкові біографічні видання», «Дослідження з теорії та методики біографістики». Насамперед перші три номінації є фактологічним джерелом для майбутнього написання романів.

«Довгий список» формується на основі пропозицій бібліотек — цього року таких номінаторів було понад 60 з усіх областей України. Оцінювалося 238 видань із 33 міст. До експертної ради ввійшли 34 провідні фахівці із біографіки, біографістики та споріднених історичних дисциплін з десяти наукових центрів країни. Серед них — 20 докторів наук (історичних, філософських, філологічних, соціальних комунікацій, педагогічних), 14 професорів, члени-кореспонденти вітчизняних і зарубіжних Академій наук.

Ось «переможні» топи номінацій.

«ЖИТТЄПИС»

1.	Олексій ЯСЬ. Багатоликий Микола Костомаров. — К.: Либідь, 2018
2.	Віра АГЕСВА. Візерунок на камені. Микола Бажан: життєпис (не)радянського поета. — Л.: Видавництво Старого Лева, 2018
3.	Володимир ПАНЧЕНКО. Повість про Миколу Зерова. — К.: Дух і Літера, 2018

«Коллективний портрет»

1.	Ігор ЛИМАН, Вікторія КОНСТАНТИНОВА. Український Південь очима консулів Британської імперії 19 — початку 20 ст. Том 1: Британські консули в портовому місті Бердянську. — К.: б/н, 2018
2.	Валерій ТОМАЗОВ, Марія ДМИТРИЧЕНКО. Патони: родина хроніка. — К.: Академперіодика, 2018 Наталія КОСА. Долі репресованих земляків. Чернігівський район. — Чернівці: Десна Поліграф, 2018
3.	Михайло ЗАБАНДЖАЛА. Лицарі духа: Військове капеланство УГКЦ XIX - XX століть у біографіях. — Л.: Свічадо, 2018

«Джерела (автобіографія, мемуари, листування)»

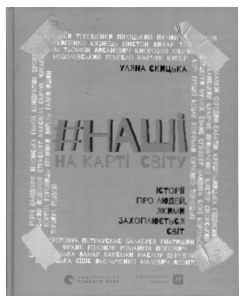
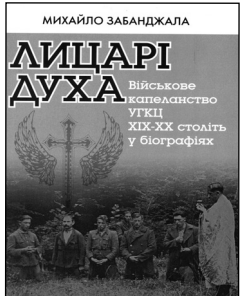
1.	Ростислав РАДИШЕВСЬКИЙ. Шевченкіана діаспори: у 6-ти томах. — К.: Талком, 2018 Марія РИПАН, Олег ТУРІЙ. «Найдорожча Мамусю!» Листування о. Любомира Гузара з матір'ю (1975-1992). — Л.: Видавництво Українського католицького університету, 2018
2.	Діти війни = Kinder des Krieges: спогади очевидців з України та Німеччини. — К.: Фенікс, 2018
3.	Світлана ІВАНИЦЬКА. Єфремов Сергій. Personalia: Публіцистика 1899 – 1917 років: у 2-х томах. — Херсон: Гельветика, 2018

«Довідкові біографічні видання»

1.	Лариса ГАРБАР. Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. — 1941 р.): матеріали до біобібліографічного словника. — К.: б/н, 2017
2.	Уляна СКИЦЬКА. #НАШІ на карті світу. Історії про людей, якими захоплюється світ. — Л.: Видавництво Старого Лева, 2018
3.	Богдан СУШИНСЬКИЙ. Енциклопедія Львівської Ставропії. XV – початок ХХІ ст. — Одеса: Астропринт, 2018 Василь БАЛУХ, Віктор КОЦУР. Руська Унійна (Греко-Католицька) церква кінця XVI – початку XIX ст. у постатях: словник. — Чернівці: б/н, 2018

Цього року започатковані Відзнаки для видавців, котрі фахово та постійно працюють із біографічною літературою. Першими лавреатами стали: видавничий дім «Академперіодика» Національної Академії наук та видавництво «Дух і Літера». Директор останнього Леонід Фінберг повідомив, що сьогоднішні бібліотеки-номінатори отримують у подарунок книжки «Духу і Літери», котрі ввійшли до Коротких списків нинішнього рейтингу.

Насамкінець нагадаю, що «Повість про Миколу Зерова» Володимира Панченка стала фіналістом минулорічної премії «Нонфікшн», що вручається у межах Всеукраїнського рейтингу «Книжка року». ■

■ СВЯТИНИ

Нові лики
Храму Спаса
на Берестові

Два роки реставрують усипальницю князів роду Мономаховичів, серед яких і засновник Москви Юрій Долгорукий

Олена ШАПІРО,
мистецтвознавець

Упродовж майже тисячі років зберігається Храм Спаса на Берестові — стародавня церква поблизу Києво-Печерської лаври. Нині проводять реставраційні роботи унікального духовного та архітектурного скарбу України, що занесений до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО.

Ярослав Мудрий
любив Берестове

Згідно з літописним свідченням, церкву було збудовано поруч із княжим палацом за межами міста, на околиці Берестова. Навколо головного храму на честь Спаса Преображення утворився і монастир. «Повість врем'яних літ» під 1051 роком повідомляє, що син Святого Володимира — Ярослав Мудрий — любив «Берестово и здешню церковь», а серед братії згадується Іларіон, який викопав поблизу Берестова печеру для таємної молитви — саме він згодом став митрополитом Київським, а в його печері потім оселився засновник Києво-Печерської лаври преподобний Антоній. Нині храм Спаса є безцінним національним скарбом — адже це один із перших християнських храмів Київської Русі.

На долю споруди випало багато випробувань. У 1240 році внаслідок руйнування Києва монголами на чолі з онуком Чингісхана — ханом Батием — храм Спаса впродовж кількох століть перебував у занепаді. Батий зруйнував і спалив Десятинну церкву, знищив безліч інших споруд, багато будівель у Києві було зруйновано, населення знищене або захоплене в полон, над тими, хто вижив, тяжіло рабство.

Тяжким випробуванням стала руйнація храму Спаса кримським ханом Менглі I Гіреєм у 1482 році, після цього залишився лише перший ярус прямокутного притвору. Впродовж XVI–XVII століть храмом володіли уніати: внаслідок антиправославного декрету 1481 року, який забороняв ремонтувати і відновлювати православні церкви, будівля залишилася у занедбаному стані. За часів Петра Могили в 1630 році храм повернули православній церкві.

Саме митрополит Петро Могила звертає на церкву Спаса на Берестові особливу увагу: відновлює напівзруйновану будівлю, добудовує верхівки зруйнованих стін та зводить західний бічний вітвар. Замість одного купола, що існував із самого початку, поставили три, із західної сторони додали дерев'яний бічний вітвар. У двох бічних вітварях встановили престоли з іконостасами: в ім'я святих безсеребренників Косми і Даміана та рівноапостольного святого князя Володимира.

Унікальні фрески
і київський засновник Москви

Унікальність храму полягає у синтезі різних архітектурних стилів, адже його основу спорудили ще в домонгольську пору, потім відновили та добудували у XVII столітті за часів Петра Могили, а пізніше — у XIX столітті додали дзвіницю у стилі класицизму. Мистецтвознавці сходяться в тому, що зразки раннього стінопису тут є своєрідним візуальним документом давньоруської доби: розписи домонгольського періоду, які збереглися до нашого часу, спонукають ставитися до храму як до безцінного скарбу давнини. Пізніший стінопис XVII століття є дуже цінною пам'яткою поствізантійського монументального живопису. Тоді спеціально для оздоблення церкви на запрошення Петра Могили до Києва приїхали грецькі майстри. Власне, самі підписи під фресками підтверджують, що Петро Могила вважав себе продовжувачем справи засновника храму Спаса.

Найвідомішою фрескою храму є сцена Преображення Господнього — саме на честь цієї євангельської події освячений храм. Православна церква відзначає Преображення Господе 19 серпня, це свято є символом духовного переродження віруючої людини в очікуванні вічного життя із Богом. На фресці храму Спаса на Берестові зображений Христос в ореолі Слави, а поруч із ним — старозавітні пророки Ілія та Моїсей. Нижче зображено постаті апостолів Петра, Іоана та Іоаківа.

Процес дослідження та реставрації храму Спаса на Берестові триває понад століття. Першим дослідником був академік архітектури Петро Покришкін, але невдовзі розпочалися Перша світова війна та революція 1917 року. Тож той історичний період не сприяв формуванню традиції фіксації та передачі фахових знань наступним поколінням.

У 1920-х роках храм Спаса на Берестові включили до державного культурно-історичного заповідника «Музейне містечко», що згодом було реорганізоване в «Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник». У 1947 році в храмі проведено ремонтно-реставраційні роботи та встановлено кенотаф похован-

Храм Спаса на Берестові входить до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО.

Реставраційні роботи духовної будівлі, якій близько тисячі років. Фото надані Мариною СОЛОВЙОВОЮ.

ня (символічну могилу) сина Володимира Мономаха — Юрія Долгорукого, засновника Москви (перша літописна згадка міста датується 1147-м), який тричі — у 1149-50 роках, 1150 року та в 1155-57-х — був великим князем Київським (після смерті його тіло помістили у храм Спаса на Берестові, який був усипальницею князів роду Мономаховичів, утім через багато століть науковці не мають достовірних даних, що точно збереглися його останки).

У 1970 році під час реставрації було розкрито давньоруські фрески, тому пізніший стінопис XVII століття перенесено на основу та передано до фондів Лаври. На початку 1990-х років виконано архітектурно-археологічні дослідження навколо стін церкви та роботи з благоустрою прилеглої території.

Слід зазначити, що впродовж усіх цих років загальний стан будівлі храму та стінопису залишався аварійним. Уже за часів незалежної України здійснено кілька спроб дослідити стан храму з метою розпочати відповідні роботи заради збереження цієї унікальної пам'ятки для нащадків. Адже особливий статус храму-усипальниці та безцінність фресок, а також участь відомих духовних осіб у його відродженні є вагомою підставою задля необхідних заходів для збереження будівлі відреставрованою.

Некрополь церкви
із понад 420 похованнями

Сподівання фахівців на конкретні дії заради збереження храму почали здійснюватися трохи більше двох років тому.

На невеликому майданчику навколо храму Спаса 17 липня 2017 року відбулася пресконференція, на якій організатори повідомили про початок робіт із реставрації.

Замовником виступила громадська організація «Андриївсько-Пейзажна ініціатива», меценат проекту — В'ячеслав Москалевський, головний архітектор-реставратор проекту — член-кореспондент Академії будівництва України, співробітник «УкрНДІпроект-реставрація» Тетяна Філіпова, генеральний проектувальник — Товариство з обмеженою відповідальністю «Граужис і партнери», генеральна підрядна організація — Товариство з обмеженою відповідальністю Реставраційна проектно-виробничо-майстерня «Відродження» (директор Ярослав Граужис), керівник благоустрою території — Анастасія Стрижевська. Проект здійснюється за підтримки Міністерства культури та Печерської районної держадміністрації.

Марина Соловйова з «Андриївсько-Пейзажної ініціативи» розповіла, як народилася ідея реставрувати храм Спаса Преображення: «Всі в Україні знають, що це унікальний храм, але особисто мені не було відомо про те, що він зараз перебуває в занедбаному стані: до мене звернулася людина у «Фейсбуці» та повідомила про це. Разом зі своїми співробітниками я поїхала та побачила на власні очі його аварійний стан, дізналася історію багатьох спроб дослідити будівлю та реставрувати її. Почула, що вже існує розроб-

лений проект відновлення храму».

«Саме тоді було проголошено пропозицію від амбасаді Сполучених Штатів про грант, що надається саме на такі проекти, — констатувала Марина Соловйова. — Ми подали документи. Але, на жаль, із часом з'ясувалося, що американський грант для реставрації нам не дадуть. Наша організація звернулася до В'ячеслава Москалевського — він запропонував свою участь у фінансуванні реставрації храму та благоустрою території. Ми також звернулися до Комітету всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, провели консультації з експертами ІКОМОС — повідомили про проект і підтвердили, що маємо всі затверджені документи для професійної реставрації».

Під час реставраційних робіт 2018-2019 років виконано противарійні та невідкладні реставраційно-консерваційні роботи, заміну мідного покриття та дерев'яних елементів на даху, відновлення куполів та реставрацію хрестів і позолоти, ремонтно-реставраційні роботи на карнизах та фасадах храму. У процесі було знайдено кілька невідомих раніше графіті доби пізнього середньовіччя. На південно-східному кутку церкви зафіксовано сліди від шрапнелі — артилерійського обстрілу храму більшовиками в січні 1918-го. Науковими співробітниками було проведено фотофіксацію архітектурних елементів храму та дерев'яних конструкцій, що вцілилися в моменту зведення споруди до сьогодні.

За даними на сайті Національного заповідника Києво-Печерська лавра, на прилеглої до храму території тривають роботи з благоустрою. У храмі було облаштовано систему блискавкозахисту та сніготанення, відреставровано металеві вікна та ґрати, завершено роботу з гідроізоляції фундаментів, замінено та оновлено внутрішні електричні мережі, частково влаштовано дренажну систему та каналізацію. У науковців є плани на реставрацію фресок храму. Одним з основних об'єктів дослідження є некрополь церкви Спаса на Берестові, де виявлено понад 421 поховання XV–XIX століть різних ступенів збереженості. У процесі досліджень було зафіксовано культурні шари від IX століття (до н.е.) до XIX століття (н.е.). ■

ДІЙОВІ ОСОБИ

Галина КРИВОРЧУК, продюсер, сценарист

У доробку кінорежисера Олега Бійми — лауреата Державної премії імені Тараса Шевченка, заслуженого діяча мистецтв України — понад 200 кінострічок. Він, без перебільшення, — це явище в українській кінокультурі, яку він творив усупереч тому, що все українство нищилося і заборонялося в різні часи. Нині кінокласик працює над сценарієм до фільму «Чотири катастрофи Івана Франка».

Єдиний український фільм, який до 40-річчя завершення Другої світової показали в ООН

■ Олеже, мені часом здається, що ми в Україні існуємо тільки за законом філософії — «заперечення заперечення». Проте — що кінорежисер Олег Бійма робить сьогодні?

— Ти маєш рацію в тому, що невігластво відбувається тоді, коли нове покоління має знищити попереднє. Насправді ж те, що було зроблене раніше, — це база для наступників.

Три роки тому було 50 років «Укртелефільму» — і це могло промайнути непоміченим. Але мене взяла злість — і я вирішив щомісяця показувати щось із доробку студії «Укртелефільм» у Будинку кіно. Фактично з кінця 1960-х модою на телевізійне кіно, серіали, на музичні відкриття в класичній музиці, в реву, в розважальних програмах диктували з Києва. Свого часу «Червона рута» гриміла в СРСР, а фільм був знятий у нас на студії. У мене самого був досвід фільму-мюзиклу «Казка як казка». Це був єдиний український фільм, який уперше показали по ЦТ у новорічну ніч — із 1978 на 1979 рік. То був фурор.

Так от, у Будинку кіно на 50-річчя нашої студії глядачі були вражені, коли вони дізнавалися, що багато з фільмів, які на них колись справляли колосальне емоційне враження, знімалися на «Укртелефільмі». Це і документальне кіно, й історичне, і мистецтвознавчі фільми. Література. Театр. Постановки власних вистав і консервація вистав, які йшли в театрах України. Фільми-опери, фільми-балети. Тобто це те, чим зараз ніхто не займається.

■ Які серед них були твої знакові стрічки?

— Знаковим для мене був перш за все мюзикл «Казка як казка». Наступним важливим фільмом став бенефіс геніальної оперної співачки Євгенії Мірошніченко «Образи». Фільм-опера «Лючія ді Ляммермур», який ми знімали в Естонії в 1980 році з Євгенією Мірошніченко в головній ролі.

У 1981 році ми з моєю постійною групою зробили ігровий фільм за драмою Джека Лондона «Крадіжка» під назвою «Нехай він виступить». Цей фільм прозвучав тоді на всю країну. В головній ролі знімалася Лариса Кадочникова. Оскільки мені як молодому режисеру важко було пробитися в ігрове кіно, то ми вирішили всіх перехитрити і зняли замість вистави ігрове кіно за участі видатних акторів. А «Крадіжка» — це був фактично мій перший ігровий фільм. Знімальний період за нормами був дуже короткий — і ми вирішили, що легше буде виїхати до Львова, використати його натуру як Вашингтон 1910 року — і там за кілька днів зняти повнометражний художній фільм.

■ Особливим для тебе став і фільм про трагічну історію Ніжинського підпілля на Чернігівщині.

— 1984 рік — це ігровий фільм «За нічю день іде». Трагічна історія Ніжинського підпілля. Про сліпого Юрія Батю-

ка. Ця картина для мене також була дуже важливою, оскільки батько був військовим і тема війни, спогади тих людей, які збиралися у батька в будинку, були в мене на слуху. Пісні, настрої тих людей. Підпілля група Батюка в 43-му році за тиждень до визволення Ніжина була розстріляна. Це була для мене складна робота, оскільки війна — це інша стихія, а я режисер ліричного напрямку, камерного. Проте довелося знімати і батальні сцени.

Я намагався шукати цікаві речі, щоб не повторити фільм «Молода гвардія» комсомольського напрямку: «За партію, за Сталіна». Мені хотілося зробити фільм про молодих людей, які навіть в умовах підпілля уміють товаришувати, закохуються, народжують дітей. І саме тим ця історія була ще трагічнішою. На моє здивування, цей фільм став єдиним, який у часи 40-річчя з дня завершення Другої світової війни було показано в ООН. І про цей показ мені розповів наш український письменник Євген Гуцало, який був членом делегації і в журналі «Україна» написав про колосальний успіх українського фільму в ООН.

До цього був період мого становлення як режисера. А після цього фільму я відчув, що маю в руках професію режисера. Я став вільним і відчув від цього кайф. І тоді вже почалися більш цікаві проекти. Потім була «Блакитна троянда» за Лесею Українкою. Над нею дуже легко було працювати, хоча мене багато хто попереджав, що на цій драмі геніальної Лесі всі театри, які бралися її ставити, — провалювалися.

Це була тема трагічності першої любові. Мені поталанило тоді знайти дуже класних акторів. Відкриттям став молодий актор Олексій Богданович, із яким у майбутньому ми багато працювали. Прекрасний оператор Юрій Бордаков. Це був 1988 рік. А далі — ігровий фільм «Гріх» за Винниченком у 1991 році. І потім два серіали за Іваном Франком 1992 року: «Пастка» і «Злочин із багатьма невідомими».

І серіал за творами еротичної української літератури

■ Як швидко все забувається, а ще є живі люди, які можуть розповісти про ті події. Хоча вже немає Богдана Ступки, Зінаїди Дехтярьової, Дмитра Миргородського... Однак митці «Укртелефільму» тоді були в дуже хорошій творчій формі.

— Так, адже було завдання перед нами створити студію, яка знімає українське кіно. Хоча наші колеги з «великого» кіна, як вони кажуть, з великого кінематографа, вважали, що студія «Укртелефільм» — це щось таке другорядне, провінційне. Нам треба було і їм доводити, що ми робимо повноцінне кіно.

На цій кіностудії працювало дуже багато талановитих людей. Хоча і грошей менше нам давали, і терміни були значно менші. Але навпаки, це стимулювало. Просто ми працювали значно мобільніше. Одряду кидалися в бій. Багнет наперед — і на передову. Телевізійне кіно давало більше контактів із глядачем і більше

Олег Бійма.

Олег Бійма: Після я відчув, що маю режисера

Кінофайли про Євгенію Мірошніченко, Богдана Ступку, «Блакитну троянду» за Лесею Українкою, Франкові «Перехресні стежки» та новий сценарій про генія

можливостей для інтимної розмови з ним. Можна було не намагатися вкласти все в один екранний вечір, а в серіальному варіанті говорити з глядачем декілька вечорів: передавати атмосферу, настрої. І тому фільми, які робилися на «Укртелефільмі», мали колосальний попит, аудиторію і розголос. І треба було би продовжувати цю справу. Ми мали би зараз свої серіали, а не зі Стамбула, чи з Російської імперії, не дуже високої якості. Це були б свої фільми, зі своїми цікавими акторами.

■ Коли «Укртелефільм» зі своїми серіалами був на злеті, глядачу в середині 90-х запропонували латиноамериканське «мило», потім російські «бригади» і кримінальні серіали. А наше намагалися принизити, знівелювати. Наше покоління ще пам'ятає цей доробок, а молоді просто його не знає. Проте «ящик» потрібно весь час «годувати» — от він їх і «нагодував». Словом, гібридна війна почалася давно.

— Я думаю, що з часом усе це має виправитися, в мене оптимістичне ставлення до цього.

■ Тоді розкажи, як ставишся до нинішнього стану українського кінематографа?

— Мені важко зараз говорити про це, оскільки я вийшов із середини цього процесу трохи на узбіччя і дивився: а що воно відбувається? На жаль, замість того, щоб узяти себе в руки і відкинути ті речі, якими мені і не треба було, можливо, займатися. Хоча — це була оборона «Укртелефільму», створення українсь-

Богдан Ступка спочатку не розумів, як можна у двох серіалах зніматися паралельно.

кого каналу «Культура» на базі «Укртелефільму». Я думав, що це важливі речі, а виявилось, що я усім просто заважав: насамперед можновладцям, у яких були свої плани на цю територію.

■ Але давай повернемося до твоїх фільмів, зокрема серіалів за творами Івана Франка.

— Це на початку 90-х були два серіали за творами Івана Франка. А далі — серіал «Острів любові» за творами еротичної української літератури. Мені хотілося всьому світу довести, що Україна — це нація, яка розуміється на любові, на сексі. Навіть український фольклор і етнографія наскрізь еротичні — там стільки підтекстів і натяків. Тільки треба вслухатися — і ти знову почнеш закохуватися. Не спати ночами від тої закоханості.

Мене впродовж багатьох

років доводило до люті те, що багато хто з моїх колег із «великого» кіна вважали, що якщо хочеш, щоб твоє кіно провалилося, знімай українську класику, українських акторів і взагалі знімай кіно українською мовою. Тому мені було важливо і собі, й іншим продемонструвати, яка багатюща наша українська література і які геніальні в нас актори. Це був виклик: і до себе, і до колег. Але, на диво, він був реалізований, тому що мені здавалося, що коли я піду до керівництва Держтелерадіо з такою пропозицією про любовно-еротичний серіал, то мені покажуть на двері й скажуть, що я несповна розуму. Але, на диво, це підтримали. В 1994-му він почався — і в травні 96-го вже була презентація в Будинку кіно. Були готові 10 фільмів.

Ольга Сумська й Анатолій Хостікоєв у серіалі «Пастка».

У серіалі «Злочин із багатьма невідомими» зіграв Олексій Богданович. Фото з власного архіву режисера.

ЦЬОГО ФІЛЬМУ В РУКАХ ПРОФЕСІЮ

Зйомки.

■ Я була редактором на кількох фільмах із цього серіалу і пам'ятаю, що то була потужна презентація. Червона зала просто тріщала. Було багато молоді. І на хвилі Української незалежності було відчуття, що українське кіно має зараз набрати сил, що з нас зняли всі ланцюги й пута — і зараз усе вибухне. І ти — один із небагатьох, який цю нашу кіномірію за 4-5 років втілює. Але за рахунок яких надзусиль? Усі знають, що Олег Бійма — трудолюб. Але на українське кіно вже в середині 90-х просто перестали виділяти кошти. І попри все на цьому серіалі проявилось так багато української талановитої молоді. На жаль, багато з них потім так і не реалізувалися.

— Так, на жаль. Але та презентація ще була дуже світлою. Те відчуття вільного дихання, перспективи. Якогось нового пориву вітру. Вірилося, що насправді попереду тільки світло. І насправді, коли я знімав усі ці три серіали, я не відчував складнощів. Для мене це було настільки легко. Було постійне піднесення, відкривалося друге-третє-четверте дихання. Первотомі не відчувалося: коли людина натхненна — їй цікаво щось робити. І все-таки був ще стимул, що треба поспіша-

на один повнометражний фільм ти написав режисерський — на п'ять серій. Я була просто вражена! Скільки часу в тебе пішло на цю роботу?

— Я знаю, що мені за два дні вдавалося писати по одній серії. Це були часи, коли не треба було чекати на якесь натхнення, осяяння. Встав — і роби. І воно відбувалося легко і невимушено. І дуже гарно викладалося як кінематографічний матеріал. Усе-таки література і кіно — це різні речі. Тим паче Іван Франко і повісті «Перехресні стежки» для «Пастки» та «Основи суспільності» для «Злочину з багатьма невідомими» — дуже складні для екранізації. Та мене тішило, що не треба посягати на знамениті твори класика. Я б не взявся робити фільм «Украдене щастя» або твори, про які у читачів і глядачів уже склалися своя уява. Мені б не хотілося вступати в двобій із глядачем. А от саме ці повісті були мало відомі.

■ У твоєму сценарії було не все так, як у Франка. Тоді я сперечалася з тобою, захищала Франка, бо вважала, що герої трактовані багато в чому не так, як у повісті: акценти змінені і сюжетні лінії переінакшені. Звісно, що цей сценарій був написаний «за мотивами». Але тільки через багато років я зрештою зрозуміла, що це залежало від тих акторів, які за твоїм задумом мали грати головних персонажів. Так?

— Ти влучила в яблучко, адже коли знаєш, хто в тебе буде актором на певну роль, то вже не літературний герой веде тебе вперед, а актор. Якби Богдан Ступка не зміг виконувати одну з головних ролей — Стальського, тоді б це кіно не знімав.

■ Саме Ступка вніс у цю роль стільки підтекстів, другого плану. Його герой був чоловік, який пристрасно кохав і не мав відповіді від коханої ним жінки. Цей образ був надзвичайно глибоким і багатозначним у виконанні Ступки і в твоєму режисерському трактуванні.

ти, бо завтра невідомо, як буде. А це «невідоме» якраз і відбулося. Почалося свідоме знищення української хвилі в кіно.

■ Якийсь парадокс. У радянські часи застою ти відбувся як режисер, зняв одні з найкращих своїх фільмів, був новатором, і в твоїх фільмах, як зараз модно говорити, була інноваційна режисура. І це було правдиве українське кіно. А от прийшла незалежність — і цього запалу в твоїй біографії та в українському кіно вистачило лиш на п'ять років.

— Можливо, мені на довгий час, ніж іншим, вистачило дихання. Я пірнув під воду у глибини, набрав дихання і довше зміг бути під водою, поки там було гарно. А потім з останніх зусиль вискочив на поверхню і побачив, що мої колеги згортають вітрила. Уже ніяких надій-сподівань. Багато хто поїхав працювати до Москви, деякі до Голлівуду. А дехто і на базари торгувати пішов, щоб вижити.

Інший Франко і його герої

■ Я пригадую, як сценарій за повістю Івана Франка «Перехресні стежки» лежав у мене на редакторському столі. А директор студії Леонід Мужук запропонував, щоб цей фільм знімав саме Олег Бійма. Зі сценарію

— Я згоден, бо мені нецікаво було робити з нього тільки негідника та кровопивцю. Для мене важливою була ота любов, яка не знає меж, яка примушує переступити все — закони, умовності, моральні принципи. Людина заціпляється коханням — і її хочеться виправдати. Богдан Ступка із задоволенням кинувся у цю прірву, в цю роль. Хоча у нього була насправді колосальна зайнятість і в театрі, і в кіно, бо його тоді вже запрошували і московські студії, і «Ленфільм», і Прибалтика. Коли ми знімали ці серіали у Львові, він якось мав приїхати на один день, але він настільки захоплювався тією роботою, що залишався ще на кілька днів. Наприклад, ми знімаємо вдень епізоди з фільму «Пастка», а увечері — епізоди до фільму «Злочин із багатьма невідомими». А Богдан мав роль в обох фільмах. І він не розумів, як це можна знімати паралельно два серіали, і був заінтригований.

Ми потоваришували з ним на цих фільмах. Бо в попередньому фільмі «Гріх» (за Винниченком) у нас із ним були постійні гучні конфлікти. Я тоді думав, що закінчу цей «Гріх» — і більше з Богданом Ступкою ні за які «коврижки» ніколи не буду працювати. Але настав час «Ч» із «Перехресними стежками» — і я зрозумів, що це зіграє тільки Богдан. Але там геніально зіграли й Анатолій Хостікоєв, і Оля Сумська, і Дмитро Миргородський, і Георгій Дрозд. Це просто акторська класика вищого ґатунку. Було відчуття голоду за справжніми ролями. І відчуття того, що сьогодні можна робити все. Не треба озиратися, що є табу. Це була вольна воля. А актори — це ж діти, і вони відчувають цю радість від волі, від того, що можна грати будь-якими цяцками. Все дозволено — і це був колосальний стимул.

■ Ну це вже в минулому. А сьогодні режисер Бійма через багато років знову повертається до Івана Франка. Чому? І що це буде? Повнометражний документальний фільм?

— Коли я на узбіччі, я не можу відчувати, які процеси відбуваються в українському кінематографі сьогодні. Які течії, які тенденції? Те, що зараз бум українського кіно, — це ясно. Багато проєктів успішні. Багато — сумнівної якості, на мій погляд. Але це процес, його дуже важко оцінити і спрогнозувати. І я зрозумів, що я як режисер втрачаю себе у побічних речах, в адміністративних боях за студію. Я втрапив відчуття реальності. Життя проходить повз мене як повз творчу людину, яка ще має колосальне бажання, потенцію. Я можу ще гори перевернути.

І я вдячний своїм друзям, які

покликали мене і сказали, що я не маю права транжирити своє життя: «Що ти робиш? Повернись назад. Вертайся в кіно — ти можеш, ти мушиш!». Одразу повернутися в кіно важко — треба знову поступово набрати оберти. І коли я почав думати, а з чим вертатися, я згадав, як довго відкривав для себе того Франка, який був для мене абсолютно невідомий, табуований, обплюваний. З тією несправедливістю, яка його оточувала, з тими образами. Як його зраджували близькі й далекі люди.

У нас відбулася розмова з Миколою Жулинським, академіком, — і він запропонував мені назву: «Чотири катастрофи Івана Франка». «А далі, — сказав він, — робить уже імпровізацію на цю тему». Буквально якимось пунктиром він мені означив оці чотири теми — і я ними загорівся.

Світлана Іванівна Степаненко, з якою ми свого часу працювали на студії «Укртелефільм» і яка зараз очолює студію «Кінематографіст» при Спілці кінематографістів, цю ідею підтримала. Ми разом почали працювати над сценарієм.

■ На кожному нашому повороті історії знову з'являється Іван Франко — і знову сучасний.

— Іван Франко — це наш рок. Він сучасний, бо він досі нерозгаданий, досі не прочитаний. Свого часу його творами захоплювалися у Відні, Празі, навіть у Москві. Його перекладали й передруковували. Але врешті-решт він опинився на безлюдному острові під назвою «Радянський Союз», де він став тільки «каменярем» і «революціонером».

Просто людина, якої вже немає, — її захистити дуже важко. І сьогодні багато наших сучасників вважають його однозначною фігурою. Або як революціонера, який «лупає сю скалу» ще зі шкільних часів, набивши оскомину. Або просто не знають як людину, яка навіть невідомо, від чого померла. А коли людям не дати пізнати його величі, то геній стає предметом ярмарки злослів'я, усіялких домислів, пліток. І от для мене цей постулат став головним — що мертвого генія захистити немає кому. Ніхто, крім мене. Я мушу це зробити. Для мене це почесно. І для мене це зараз на часі. І настільки багато цікавого матеріалу вдалося накопичити, викристалізувати у цьому сценарному варіанті. Хотілося б передати його стан душі зараз на папері, а потім і в кіно. Таким, якого ще не передавали. Чи вдасться? Побачимо! Адже зараз прийняття рішення залежить не тільки від мене — це як російська рулетка: ніхто не знає, що буде. ■

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Проблемне знайомство

З урахуванням невдач попереднього тренерського штабу динамівці не можуть виграти вже в шостому офіційному матчі поспіль

У третьому матчі під керівництвом Олексія Михайличенка «Динамо» прогало «Десні».

Григорій ХАТА

Одним із головних аргументів на користь призначення Олексія Михайличенка головним тренером «Динамо» було його добре знайомство з наявними в таборі «біло-синіх» футболістів. З огляду ж на чемпіонські амбіції «біло-синіх» часу на розкачку для нового тренерського штабу не передбачалося.

Проте наявний у Олексія Ми-

хайличенка кадровий «бекграунд» аж ніяк не допоміг йому продуктивно розпочати свою роботу на чолі головної динамівської команди. Після двох поспіль нічиїх у третьому матчі під керівництвом нового наставника «Динамо» зазнало поразки, ще надійніше мінімізувавши свої шанси на чемпіонство.

«Якщо в перших двох матчах (проти «Олімпіка» та «Зорі») можна казати, що відбувалося

моє знайомство з командою, то в грі з «Десною» кілька помилок перекреслили великий обсяг роботи, виконаної останнім часом», — сказав після сенсаційної поразки чернігівському колективу (1:2) Михайличенко.

Як видно з результатів, знайомство Олексія Олександровича та його помічників — Вадима Євтушенка та Сергія Фе-

Після удару динамівця Карлоса Де Пени воротар «Десни» Євген Паст зупинив м'яч уже за лінією воріт.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

дорова — з командою проходить доволі складно. Про певні тертя свідчить й інсайдерська інформація про те, що після поєдинку з «Зорею» в роздягальні «Динамо» виникла серйозна суперечка між тренером та гравцями, котрі, начебто, висловили новому наставнику незгоду з його системою підготовки.

Подейкують, що в порівнянні з Олександром Хацкевичем Олексій Михайличенко відчутно збільшив фізичні навантаження для гравців. А ті вочевидь виявилися не готовими до такого розвитку подій. Після сьомого туру, в якому лідер чемпіонату — «Шахтар» — в захопливому поєдинку перегравав «Зорю», програючи по ходу гри 0:2, відставання «Динамо» від головного конкурента збільшилося до 13 очок, при цьому самі динамівці в проміжному протоколі посідають незвично низьке шосте місце.

Цікаво, що першій в історії поразці «біло-синіх» «Десні» посприяло помилкове рішення судді матчу Віктора Копієвського не зарахувати взяття воріт чернігівської команди після удару уругвайського легіонера динамівців Карлоса Де Пени. Обставини, в яких опинилася суддівська бригада, були не з легких — момент, коли м'яч повністю перетнув лінію воріт, можна було розгледіти лише на якісному «стоп-кадрі».

Так само відеоповтори дозволили розібратися в обставинах надзвичайної події, котра трапилася під час поєдинку

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 7-й тур. «Олександрія» — «Дніпро-1» — 2:0, «Карпати» — «Ворскла» — 2:1, «Шахтар» — «Зоря» — 4:3, «Маріуполь» — «Олімпік» — 1:1, «Динамо» — «Десна» — 1:2, «Колос» — «Львів» — 1:0.

Турнірне становище: «Шахтар» — 21, «Десна» — 14, «Олександрія» — 12, «Зоря» — 11, «Колос» — 10, «Динамо», «Маріуполь» — 8 (6 матчів), «Карпати», «Дніпро-1» — 8, «Ворскла» — 7, «Львів» — 6, «Олімпік» — 2.

Бомбардири: Мораес («Шахтар») — 7.

«Шахтар» — «Зоря», коли після незначного контакту з суперником капітан «гірників» упав на землю й почав битися в конвульсії. «Ми спочатку на тренерській лаві й самі не зрозуміли, що сталося. Але з'ясувалося, що він отримав неприємний удар (коліном у голову) від свого партнера Ісмаїлі», — в таборі донецького клубу пояснили, яким чином Тайсон отримав струс головного мозку. Зрештою, догравши непростий матч із луганським клубом і без свого капітана, «гірникам» вдалося продовжити до семи матчів свою переможну серію в чемпіонаті. При цьому найближчий переслідувач «Шахтаря» — «Десна» — відстає від чинного чемпіона на сім балів. Що сказати, перед стартом чергової «лігочемпіонської» кампанії, розпочинаючи виступи, так би мовити, на два фронти, «гірники» забезпечили собі в ПЛ хороший «гандикап»... ■

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

Олексій ПАВЛИШ

Англія

Перед візитом до України на матч ЛЧ «Ман. Сіті» несподівано програв новачку АПЛ — «Норвічу». Український захисник «Городян» Олександр Зінченко знову провів повний матч, але результативними діями не відзначився.

Втратив очки й «Арсенал»: лондонці не втримали перевагу в два м'ячі у поєдинку з «Уотфордом». Натомість без втрат продовжує йти «Ліверпуль»: завдяки зірковому дуету Мане — Салах підопічні Клоппа здобули п'яту поспіль перемогу на старті чемпіонату.

Прем'єр-ліга. 5-й тур. «Ліверпуль» — «Ньюкасл» — 3:1 (С. Мане, 28, 40; Салах, 72 — Віллемс, 7), «Брайтон» — «Бернлі» — 1:1, «Манчестер Юнайтед» — «Лестер» — 1:0, «Шеффілд Юнайтед» — «Саутгемптон» — 0:1, «Тоттенхем» — «Крістал Пелас» — 4:0, «Вулверхемптон» — «Челсі» — 2:5 (Т. Абрахам, 70 (у свої ворота); Кутроне, 85 — Томорі, 31; Т. Абрахам, 34, 42, 56; Маунт, 90), «Норвіч» — «Манчестер Сіті» — 3:2 (Маклін, 19; Кантуелл, 29; Пуккі, 50 — Агуеро, 45; Родрі, 88; Зінченко («МС») — 90 хв.), «Борнмут» — «Евертон» — 3:1, «Уотфорд» — «Арсенал» — 2:2.

Лідери: «Ліверпуль» — 15, «Манчестер Сіті» — 10, «Тоттенхем», «Манчестер Юнайтед», «Лестер», «Челсі» — 8.

Бомбардири: Агуеро («Манчестер Сіті»), Т. Абрахам («Челсі») — 7.

Іспанія

Поки лідер «Барселони» Ліонель Мессі відновлюється після травми, за каталонців забиває 16-річний

форвард Ансу Фаті. Юний форвард відзначився двічі у трьох матчах за першу команду «блау-гранас».

Переміг минулого тижня і «Реал»: три очки мадридцям принесли досвідчені футболісти: Бензема і Каземіро. «Галактікос» випереджають свого головного конкурента з Каталонії на один бал.

Без ігрової практики в клубі досі залишається Андрій Лунін — голкіпер знову залишився у запасі «Вальядоліда». При цьому, за словами наставника нової команди українця, нашому воротарю доведеться чекати кубкових матчів або серйозних помилок першого номера клубу — Жорді Масіпа.

Ла Ліга. 4-й тур. «Мальорка» — «Атлетик» — 0:0, «Реал Мадрид» — «Леванте» — 3:2 (Бензема, 25, 31; Каземіро, 40 — Б. Майораль, 49; Мелеро, 75), «Леганес» — «Вільярреал» — 0:3, «Реал Сосьєдад» — «Атлетико» — 2:0 (Едегор, 58; Монреаль, 61), «Барселона» — «Валенсія» — 5:2 (Фаті, 2; Ф. де Йонг, 7; Піке, 51; Л. Суарес, 61, 82 — Гамейро, 29; М. Гомес, 90+2), «Ейбар» — «Еспаньйол» — 1:2, «Алавес» — «Севілья» — 0:1, «Сельта» — «Гранада» — 0:2, «Вальядолід» — «Осасуна» — 1:1, «Бетіс» — «Хетафе» — 1:1.

Лідери: «Севілья» — 10, «Атлетико» — 9, «Реал Мадрид», «Атлетик» — 8, «Барселона», «Гранада» — 7.

Бомбардири: Бензема («Реал Мадрид»), Х. Морено («Вільярреал») — 4.

Італія

Чинний володар скудетто — туринський «Ювентус» — не зміг обіграти «Фіорентину»: «фіалки» та «стара синьйора» розписали «суху» мирову.

Осічкою чемпіона скористався «Інтер»: «синьо-чор-

ні» мінімально здолали «Удінезе» та очолили турнірну таблицю.

До сврокубкової зони піднялася «Аталанта», вирвавши перемогу в «Дженоа». Хавбек національної збірної Руслан Маліновський участі у матчі не брав.

Серія А. 3-й тур. «Фіорентина» — «Ювентус» — 0:0, «Наполі» — «Сампдорія» — 2:0 (Д. Мертенс, 13, 69), «Інтер» — «Удінезе» — 1:0 (Сенсі, 44), «Дженоа» — «Аталанта» — 1:2, «Брешія» — «Болонья» — 3:4, «Парма» — «Кальярі» — 1:3, «СПАЛ» — «Лацио» — 2:1, «Рома» — «Сассуоло» — 4:2, «Верона» — «Мілан» — 0:1.

Лідери: «Інтер» — 9, «Болонья», «Ювентус» — 7, «Наполі», «Торіно» — 6, «Аталанта» — 6.

Бомбардири: Берарді («Сассуоло») — 5.

Німеччина

Мюнхенська «Баварія» не змогла обіграти лідера чемпіонату — «РБ Лейпциг»: на гол польського бомбардира Левандовського «біки» відповіли реалізованим пенальті від Форсберга.

Не зумів перемогти і «Вольфсбург», у протистоянні з яким уже наступного четверга дебютує в груповому раунді ЛЄ «Олександрія». Несподівано легко набрала три очки дортмундська «Боруссія»: «джмелі» не залишили шансів одному з претендентів на високе місце — леверкузенському «Байєру».

Перша Бундеслига. 4-й тур. «Фортуна» — «Вольфсбург» — 1:1, «Аугсбург» — «Айнтрахт Франкфурт» — 2:1, «Боруссія» (Д) — «Байєр» — 4:0 (Пако Алькасер, 29; Ройс, 51, 90; Геррейру, 83), «Кельн» — «Боруссія» (М) — 0:1, «Майнц» — «Герта» — 2:1,

«Уніон» — «Вердер» — 1:2, «РБ Лейпциг» — «Баварія» — 1:1 (Форсберг, 45 (пен.) — Р. Левандовський, 3), «Хоффенхайм» — «Фрайбург» — 0:3, «Падерборн» — «Шальке» — 1:5.

Лідери: «РБ Лейпциг» — 10, «Боруссія» (Д), «Фрайбург» — 9, «Баварія», «Вольфсбург» — 8, «Шальке» — 7.

Бомбардири: Р. Левандовський («Баварія») — 7.

Франція

Головною подією минулого тижня у Лізі 1 стало повернення на поле після скандальної трансферної саги Неймара. Бразилець таки залишився у Парижі та вперше у сезоні провів повний матч. Попри свист трибун, нападник став героєм матчу проти «Страсбурга»: на його рахунок красивий м'яч ножицями через себе в компенсований час.

Тим часом продовжує програвати «Монако»: після провального минулого сезону «монегаски» погано почали і цьогорічний розіграш — лише два пункти у стартових п'яти зустрічах.

Ліга 1. 5-й тур. «Ліль» — «Анже» — 2:1 (Осімхен, 39; Луїс Араужо, 53 — Баокен, 87), «Ам'єн» — «Ліон» — 2:2 (Жалле, 7; Бодмер, 90+2 — Рен-Аделед, 9; Дембеле, 34), «ПСЖ» — «Страсбург» — 1:0 (Неймар, 90), «Бордо» — «Мец» — 2:0, «Брест» — «Ренн» — 0:0, «Діжон» — «Нім» — 0:0, «Монпельє» — «Ніцца» — 2:1, «Нант» — «Реймс» — 1:0, «Сент-Етьєн» — «Тулуза» — 2:2, «Монако» — «Марсель» — 3:4.

Лідери: «ПСЖ» — 12, «Ренн», «Нант», «Марсель» — 10, «Ліль», «Ніцца» — 9.

Бомбардири: Осімхен (Ліль) — 5. ■

СПОРТ

Артем Бесєдін
форвард ФК «Динамо» (Київ)

«Зайвий раз уже в місто не вийдеш — соромно перед уболівальниками».

ВЕСЛУВАННЯ

Боротьба «Драконів» на водах Дніпра

Понад 2 тисячі спортсменів у Києві змагалися на човнах

Човни-«дракони» — на водах Дніпра.
Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

**Олена ЗАПОЛЬСЬКА,
Валерія ЗАПОЛЬСЬКА**

У Києві відбувся клубний чемпіонат світу з веслування на човнах «Дракон», організаторами якого виступили однойменна федерація України з веслування на човнах. Змагання проходило за підтримки Мінмолоді та спорту України й Київської міської держадміністрації під егідою Міжнародної федерації каное ICF.

Із 12 по 15 вересня аж 3500 медалей виборювали веслувальники з 15 країн світу. Понад 2000 спортсменів на човнах «десятках» та «двадцятках» додали дистанції 200 м, 500 м, 2000 м серед чоловічих, жіночих й змішаних екіпажів у вікових категоріях юніори, дорослі спортсмени та «мастери».

Найчисельнішою, звичайно, була українська команда, представлена такими клубами: «Західний вітер» (Волинь), ДБС (Київ), «Айронмен» (Черкаси), «Сальса» (Житомир), «Отаман» (Львів), «Буревісник» (Київ), «Гетьман» (Дубно), АВС (Одеська область).

«Наші провідні веслувальники-каноїсти їздили на чемпіонати світу та Європи, де познайомилися з німецькими спортсменами, які виступали за клуб «Манхейм» та брали участь в чемпіонатах світу на драгонботах. Захопившись цією ідеєю, вони повернулися в Україну, купили човен і почали розвивати цей вид також», — розповів Ярослав Редько, головний тренер львівського клубу «Отаман», створеного в 2013 році (президент Андрій Маслюк).

У цьому клубі представлені наступні категорії: юніори, дорослі спортсмени 40+ і ті, хто за віком із наступного року перейдуть у категорію 50+.

Подружжя Дорін (71 рік) і Рой (72) Г'юстонів.

міжнародні змагання, на яких заявила львівська команда, — чемпіонат світу в 2014-му, де вони посіли 1-ше місце на 2000 м та 2-ге місце на 500 м. Тоді виступала тільки чоловіча «двадцятка» у категорії прем'єр. У 2015-му їздили в Чехію, Рачіце. Виступали в категорії «прем'єр» («двадцятка» та дві «десятки»), завоювавши 9 золотих медалей і 2 срібні, та стали чемпіонами світу на дистанції 500 м (чоловіча «десятка»).

Найбільша кількість спортсменів перейшла з веслування на байдарках і каное, оскільки вони дуже подібні до драгонботу. Найвідоміший серед них Роман Бундз — дворазовий учасник Олімпійських ігор із веслування на каное, призер кубків світу. Загалом у команді близько 40 майстрів спорту, зокрема й міжнародного класу. З початку створення клубу веслування на «Драконах» уже є 13 заслужених майстрів спорту. У 2017 році вони вдало виступили на чемпіонаті України, за що 20 веслувальникам присвоїли звання майстра спорту. На цих змаганнях «отамани» стали абсолютними чемпіонами, зайнявши на всіх дистанціях перші місця.

Найповажнішими за віком учасниками цьогорічного чемпіонату світу стало

канадське подружжя Дорін (71 рік) і Рой (72) Г'юстонів, які свої дні народження святкували в період змагань у Києві.

«Ми почали брати участь у змаганнях з драгонботу в 2009-му, — розповів Рой. — До цього нас заохотили друзі, з якими ми їздили кататися на лижах. Літній час був вільним для інших занять. Моя основна професія — інженерія. А веслування подобається через те, що це командний вид спорту. Ми вже відвідали шість країн, серед яких Україна, Росія, Польща, Італія, США й Канада». Щодо українців гість зазначив, що наші спортсмени є сильними суперниками.

Гаррі, представник команди Гонконгу — батьківщини веслування на «Драконах» розповів: «Драгонбот — національний вид спорту в Гонконзі. Приємно, що в Києві люди ставляться до цього з повагою, а команди, особливо українські, виступають на високому рівні». До речі, гонконзькі спортсмени тренуються три рази на тиждень по дві години, вивчаючи різні вправи, деякі з яких — у спортзалі.

За результатами змагань на воді Дніпра впродовж чотирьох днів українці отримали 96 нагород, серед яких 38 — золоті. Командний кубок дістався київському «ДБС».

ТЕНІС

Довго й безрезультатно

Українські тенісисти не змогли наблизитися до елітної групи учасників Кубка Девіса

Другій ракетці українського тенісу Іллі Марченку в матчі проти угорців не вдалося принести свій збірний жодного очка.
Фото з сайта xsport.ua.

Григорій ХАТА

Капітан чоловічої збірної України з тенісу Андрій Медведев не помилився — боротьба між угорськими та українськими командами за місце в «плей-оф» Світової групи Кубка Девіса перетворилася на протистояння рівних суперників. Дуель виявилася настільки запеклою, що організаторам довелося вийти за рамки визначеного регламентом часу й провести догравання вирішального п'ятого поєдинку в понеділок уранці, хоча за розкладом встановлення підсумків протистояння мало відбутися до кінця «уїк-енду».

Однак, попри наявність на тенісній арені в Будапешті штучного освітлення, після настання сутінок, у яких випало пограти другим ракеткам своїх збірних — Іллі Марченку та Атіллі Балашу, організатори матчу були змушені зробити в завершальній грі паузу. «Тайм-аут» у грі стався за рахунку 5:5 у другій партії, одразу після того, як українському тенісисту не вдалося реалізувати на подачі опонента «сетбол».

При цьому після відпочинку господар кортів Балаш продовжив свою виграшну серію. Взавши і два наступні гейми, зокрема й на подачі українця, Атілла швидко поставив переможну крапку не тільки у своєму поєдинку, а й у матчі загалом.

Своєю ж можливістю виграти матч українські тенісисти не скористалися, хоча

ТАБЛО

Кубок Девіса. Перша група. Євро-Африканська зона. Угорщина — Україна — 3:2 (Балаш — Стаховський — 4:6, 3:6. Фучович — Марченко — 6:3, 6:2. Балаш/Фучович — Молчанов/Стаховський — 7:6 (7:1), 3:6, 6:3. Фучович — Стаховський — 7:5, 3:6, 6:7 (3:7). Балаш — Марченко — 6:4, 7:5).

у випадку перемоги в парній дуелі їхні шанси на загальний тріумф зросли б до максимальних показників. «Нам не вистачило якоїсь нахабності. Ми грали децю стереотипно, виглядали скутими, а господарі цим сповна скористалися», — пояснив невдачу в поєдинку пар лідер «синьожовтих» Сергій Стаховський.

Вийшло так, що в матчі проти угорців перший номер української команди виграв обидві свої одиночні зустрічі — проти Мартона Фучовича та Атілли Балаша. Натомість у тандемі з Денисом Молчановим переграли лідерів угорського тенісу Стаху не вдалося — 6:7 (1:7), 6:3, 3:6. Не знайшлося аргументів проти кращих тенісистів Угорщини й у другій ракетки України Марченка. І якщо після його поразки в перший ігровий день Фучовичу збірна України змогла вирівняти рахунок, то на невдачу в поєдинку проти Балаша відповідати «синьожовтим» було вже нічим. Тепер же на збірну України в Кубку Девіса чекає матч «плей-оф» Першої групи Євро-Африканської зони, котрий відбудеться вже наступного року.

ПЕРЕДПЛАТА-2019

Інтернет для всіх — газета для обраних

Поспішіть передплатити «Україну молоду» на четвертий квартал

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Нині триває передплата на «Україну молоду» на жовтень і наступні місяці 2019 року як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань України «Преса поштою».

Оформити передплату на жовтень можна до 18 вересня у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті УДППЗ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua.

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2019 рік:

на місяць — 62 грн. 62 коп.,
на два місяці — 125 грн. 24 коп.,
до кінця року — 187 грн. 86 коп.

Передплатний індекс — 60970

Для організацій, юридичних осіб:

на місяць — 82 грн. 62 коп.,
на два місяці — 165 грн. 24 коп.,
до кінця року — 247 грн. 86 коп.

Передплатний індекс — 01555

П'ятничний номер:

на місяць — 23 грн. 11 коп.,
на два місяці — 46 грн. 22 коп.,
до кінця року — 69 грн. 33 коп.

Передплатний індекс — 49497

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере: на місяць — 2 грн. 90 коп., на квартал — 6 грн. 70 коп.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

СЕЛЕБРИТІ

Адель стала на стежину... розлучення

Співачка перервала майже піврічну мовчанку

Дара ГАВАРРА

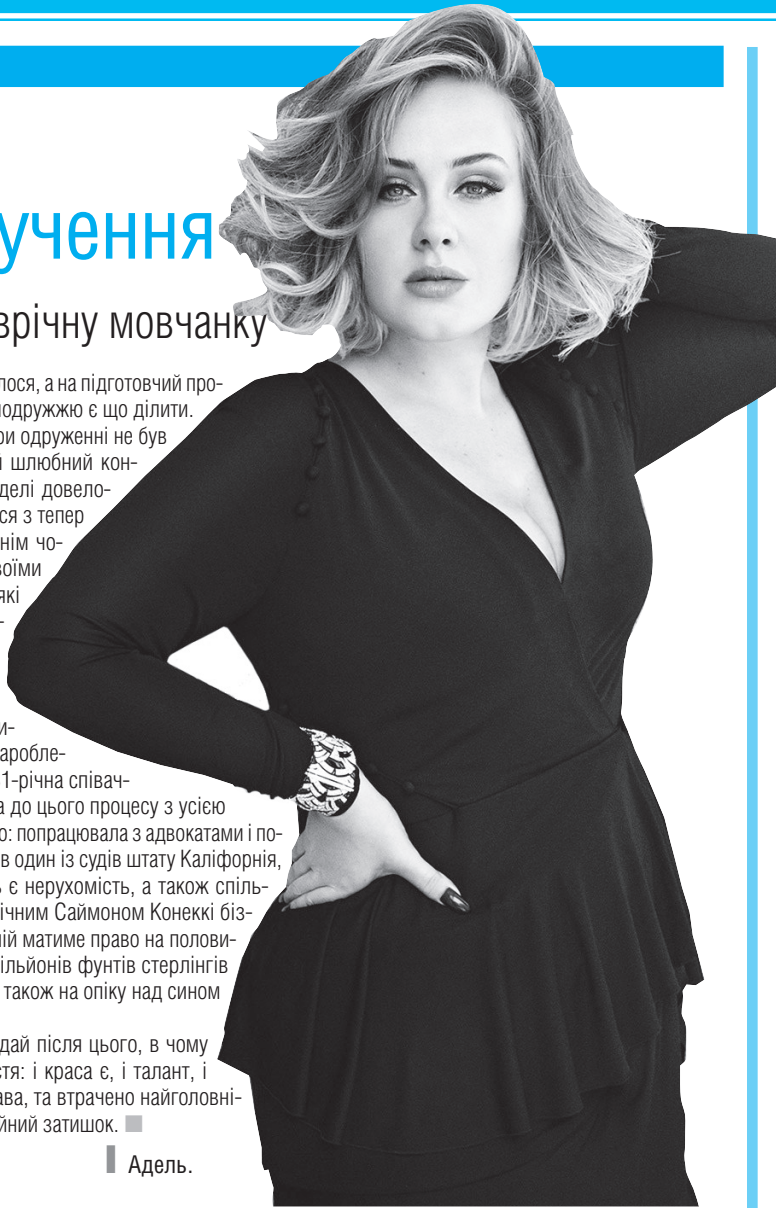
Красуня, неймовірний талант, успішна та багата жінка — все це повною мірою стосується британської співачки Адель. Народжена в бідному кварталі Лондона — Тоттенхемі, дівчина мала небагато шансів, що називається, вибитися в люди. Проте дивовижний за тембром і силою голос, потужна харизма, а ще — бійцівський характер, без якого «на районі» просто не вижити, допомогли майбутній зірці стати тією, ким вона є сьогодні. Мільйонні гонорари і тисячні зали та стадіони, перші сторінки «глянцю» і перші сходинки таблоїдів — це все реалії життя Аделі. Утім... Постійні гастролі, напружений графік не дають співачці повною мірою насолодитися усіма перевагами, які надає зіркове життя. Доводиться перекладати свої материнські обов'язки з догляду за 6-річним сином на няню, бачитися з чоловіком вряди-годи, а все разом призводить до охолодження в стосунках. Ось і пара Адель — Саймон Конеккі не витримала випробувань.

Уже з пів року ходили чутки, що подружжя розійшлося, проте офіційно про це не було заявлено. Думалося, що пара таки знайде в собі сили відновити стосунки. Та ось днями Адель таки подала на розлучення. І ці п'ять місяців було витрачено не на розду-

ми, як гадалося, а на підготовчий процес, адже подружжю є що ділити. Оскільки при одруженні не був підписаний шлюбний контракт, то Аделі довелося б ділитися з тепер уже колишнім чоловіком своїми статками, які вона заробляла важкою працею, а це — половина всього заробленого. Тож 31-річна співачка підійшла до цього процесу з усією серйозністю: попрацювала з адвокатами і подала заяву в один із судів штату Каліфорнія, де в Адель є нерухомість, а також спільний із 45-річним Саймоном Конеккі бізнес. Останній матиме право на половину зі 140 мільйонів фунтів стерлінгів дружини, а також на опіку над сином Анджело.

От і гадає після цього, в чому секрет щастя: і краса є, і талант, і гроші, і слава, та втрачено найголовніше — сімейний затишок. ■

Адель.

Варка ВОНСОВИЧ

Переважає при згадці про енотів ми щиро посміхаємося і згадуємо кумедні відео, де вони полощуть їжу перед тим, як з'їсти її, за що їх і прозивають «полоскунами». Ці звірятка ведуть нічний спосіб життя і вдень бувають доволі похлихливими, тож не «вклинюються» у життєвий простір людини. Проте вони допитливі, а також товариські. Серед тварин за інтелектом вони стоять на одній сходинці з дельфінами, мавпами, тож легко піддаються дресурі. Історія ж, яку нещодавно повідала жителька Канади, викликала здивування і

У СВІТІ ТВАРИН

Єноти налякали канадійку

Милі створіння були... п'яні

щирі посмішки.

Мешканка Оттави Емілі Роджерс прийшла з роботи додому і застала в себе на подвір'ї непроханих гостей, які поведилися досить дивно: по подвір'ю пересувалися, а то й просто валялися на травичці... п'яні єноти. Вони так дивно поведилися, що перелякана Емілі вирішила

за краще викликати спеціалістів, які б забрали з її ділянки цих «п'яничок». «Вони майже не могли пересуватися, ледве волокли лапки, хиталися і ніяк не могли встати», — розповіла пані Роджерс. Згодом канадські вчені пояснили цю дивну поведінку тварин: цьогоріч літо в Країні Клементового Листя видалося напрочуд

спекотним, тож яблука, які дозрівають і падають на землю, починають швидко гнити і бродити. Єноти ж споживають їх, а потім хмеліють від зброженого фруктового соку, що й пояснює їхню поведінку. Вчені просять не чіпати тварин у такому стані, а краще звертатися у відповідні зооохоронні служби. ■

ПОГОДА

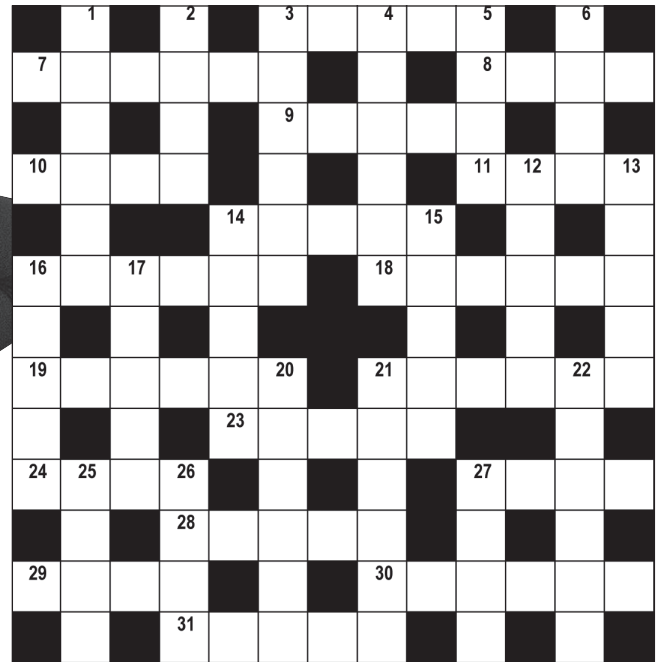
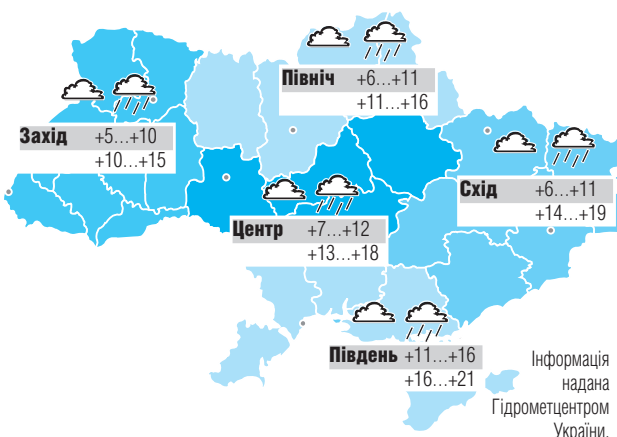
18 вересня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, місцями невеликий дощ. Вітер західний, 7-12 м/с. Температура вночі +8...+10, удень +13...+15.

Миргород: місцями невеликий дощ. Уночі +9...+11, удень +15...+17. **Вінниця:** місцями невеликий дощ. Уночі +8...+10, удень +15...+17. **Одеса:** місцями невеликий дощ. Уночі +13...+15, удень +18...+20.

16 вересня температура води в **Чорному та Азовському морях** становила 20-21 градус, у **Дніпрі** біля Києва — 19.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, місцями невеликий дощ. **Трускавець:** уночі +6...+8, удень +12...+14. **Моршин:** уночі уночі +6...+8, удень +12...+14.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №103

По горизонталі:

3. Великий малюнок на стіні будинку. **7.** Сільськогосподарський інструмент, на який так люблять наступати люди з короткою пам'яттю. **8.** Православний святий, який частково взяв на себе місію Перуна. **9.** Візник. **10.** Почесна назва визначного богослова в ісламі. **11.** Ім'я новонародженого сина британського принца Гаррі та Меган Маркл. **14.** Пішоходний перехід. **16.** Зимова пташка з червоними грудьми. **18.** Система відведення води чи інших рідин, осушування. **19.** Ім'я дружини Лукаша з «Лісової пісні». **21.** Любитель мотоциклів, шкіряного одягу і швидкої їзди. **23.** Кримськотатарський кисломолочний напій. **24.** Дерев'яні рейки, які надягали на шию волам. **27.** Кількість відпрацьованих років. **28.** Бойовий підрозділ війська УНР. **29.** Столиця Норвегії. **30.** Хижий птах родини соколових. **31.** Збірна назва лікарських рослин.

По вертикалі:

1. Місто, яке звільнила від облоги Жанна д'Арк. **2.** Зворотний бік сокири. **3.** Прилад для змішування продуктів. **4.** Легендарний англійський король часів Робін Гуда. **5.** Музичний інструмент, відомий із часів Стародавньої Греції. **6.** Клиноподіб-

ний стрій перелітних птахів. **12.** Головна площа Львова. **13.** Фігове дерево, смква. **14.** Східний народний музичний інструмент на зразок очерецяної сопілки. **15.** Чоловічий танець. **16.** Житло горців Кавказу. **17.** Одна зі світових релігій. **20.** Осіння квітка. **21.** Виточені фігурні стовпчики поручнів балкона чи сходів. **22.** Свідоме шокування публіки. **25.** «Згинуть наші воріженьки, як... на сонці» (Павло Чубинський). **26.** Городній бур'ян. **27.** Окоп, траншея, хід сполучення, які риють у напрямку до позицій противника для поступового й непомітного наближення до нього. ■

Кросворд №101 від 11 вересня

ПРИКОЛИ

У мене сусідка молодець — 20 хвилин ляла чоловіка і жодного разу не повторилася, працює вчителькою мови та літератури.

Терміново продам квартиру тим, хто п'є, горланить і гучно гуляє. Нехай мої сусіди нарешті оцінять, як їм зі мною пощастило.

Живу з чоловіком, хочу вийти за нього заміж і не знаю, як натякнути йому про це. Сьогодні варила борщ у фаті.

— Сьома, якщо вам налили в гостях чай по самі вінця, це не означає, що від щирого серця, а для

того, щоб ви не змогли покласти цукор.

— Абраме, чому всі порнографічні фільми ти дивишся завжди задом наперед?

— Фімо, ти не уявляєш, яку насолоду я відчуваю, дивлячись, як повія повертає гроші клієнту назад.

— Лікарю, допоможіть моєму зяту. Я вчора прострелив йому ногу.

— Навіщо стріляти у власного зятя?

— Коли я в нього стріляв, він іще не хотів ним бути.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець — ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію: КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець. Комерційні публікації виходять під рубриками: «Український виробник», «Позиція», «Банківська справа», «Фінансова експертиза», «Здоровенькі були!», «Це — працює!», «Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми», «Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння», «Вітасмо», «Любов і шана». Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009103 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 540 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю — суботу (спільний номер) Тираж 86734